Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 82 (16305) | 1983 оной апрелиин 8, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-60

АЖАХЫГААРАА ЗУУНҺАА—103 ХУРЬГА

Үнгэрэгшэ жэлдэ районой [illegible] олон хурьга [illegible] социалис мүрысөөндэ [illegible] гараһан «Коммунизм» колхозой хонишод ажахынгаа эрхим үрэ дүн туйлаа байна.

Һүүлэй мэдээгээр ажахыда бии байһан бүхы 11.332 эхэ хониһоо даб дээрэ 11.4 мянган хурьгад абтаад байна гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 103,3 хурьган томо болгогдоно. Нёдондо һүрэгэйнгөө зуун эхэ хонин бүхэнһөө 118 хурьга түлжүүлһэн бэрхэ хонишон С. Ч. Бальжиев, мүн жэл бүхэндэ зуутан болодог дүршэлтэй хонишод Ч. Д. Дымчиков, Х. Ч. Дымбрылов болон бусад энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүхэнһөө 105—110 хүрэтэр хурьгадые абанхай.

Колхоздо мүнөө эхэ хонид хурьгалжа үшөөл үргэлжэлһөөр. Ойрын үдэрнүүдтэ 230 гаран хонид хурьгалхаар хүлеэгдэнэ.

Г. ЖАНЦАНОВ,
Зэдын районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДЕКАДАНУУД

Манай заводто дэлгэрһэн социалис мүрысөөн габшагай ажалай гурбан шата дамжан үргэлжэлһээр байна. Профсоюзуудай XVII съездэн хүндэлэлдэ түрүүшын, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн удаадахи, түрэл Буряад республикымнай 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ гурбадахи шата зорюулагдана.

Байгша оной январиин нэгэнһээ хойшо эхилһэн гурбадахи шатымнай социалис мүрысөөнэй дүн декада бүхэндэ гаргагдана. БАМ-ай хүдэлмэришэдтэ, Кабанскын, Сэлэнгын, Захааминай, Түнхэнэй, Баргажанай болон бусад районуудта зорюулагдаһан декаданууд үнгэргэгдөө. Эгээл һүүлшынхимнай Яруунын районд зорюулагдаа һэн.

Эдэ бүхы найман декадын дүнгөөр заводоймнай гол цехүүдэй дундаһаа хэб болдоходог цехэй коллектив (начальнигынь Вера Петровна Красникова) ходо түрүүлжэ ябаа. Харин мастерска участогуудай дундаһаа Баир Парамонович Эрдынеевэй даадаг хэбэй участок, бригаданууд сооһоо токарна автомадуудые заһадаг Иван Дмитриевич Киневэй бригада, комсомол-залуушуулай бригада түрүүлжэ, дамжуулгын вымпелнүүдтэ хүртэбэ. Нүхэр Киневэй бригадын гэшүүд «хүн бүхэнэй хүбиин түсэбые — болзорһоонь урид, бүхы бригадаараа — стадиондо» гэһэн үүсхэл завод дотороо гаргаһан байна. Тэдэнэй ажал спорт хоёрые жэгдэ һайнаар абуулха тухай һайн һайхан үүсхэлыень даб дээрэ гурбан бригада дэмжээ.

Мүнөө ябажа байгаа декада Хэжэнгын районд зорюулагдана.

Е. ТУМАНОВА,
«Теплоприбор» заводой ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

БЭЛЭДХЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

Агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойн үдэртэ зорюулагдаһан коммунис субботнигто бэлэдхэл хаа хаанагүй үдэр бүри үргэдэжэ байна.

Мүнөө үедэ Зэдын районой промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд, колхоз, совхозууд, гүрэнэй бүхы ажалай предприятинүүд ажалай һайндэртэ зорюулан, үргэн ехэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ.

Һаяхан коммунис субботник үнгэргэхэ районно штабай ээлжээтэ заседани болоһон байна. Эндэ табан жэлэй жасада оруулха мүнгэн тухай шухала асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ заседанида районой колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай, дунда һургуулинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэд хабаадаа. Эгэн түрүүлэн энэ асуудалаар районой штабай түрүүлэгшэ, партиин райкомой секретарь В. Б. Чимитов элидхэл хээ.

Районой ажалшад «улаан субботын» үдэр эршэтэй һайнаар хүдэлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада бүхыдөө 35,2 мянган түхэриг оруулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаа.

Манай корр.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ХАБААДАДАГ ГҮРЭНҮҮДЭЙ ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ КОМИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ПРАГА. (ТАСС). Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй комитедэй заседани эндэ нээгдэв.

НРБ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Младенов, ВНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ф. Пуйя, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Фишер, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский, СРР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ш. Андрей, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Хнеупек заседаниин хүдэлмэридэ хабаадаба.

Б. Хнеупек заседанида хабаадагшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарааха, шахардуу байдал һуларуулгые үргэлжэлүүлхэ, буу зэбсэг хуралгын асуудалнуудые шиидхэхэ, Европо түбидэ ба бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилгоор Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй Прагада зүблөөнэй найруулһан дүүрэлдэлнүүдэй болон үүсхэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэтэй холбоотой асуудалнууд хаража үзэгдэбэ.

Хани барисаанай, үгээ ойлголсолгын ба нүхэр ёһоной харилсаа холбооной оршон байдалда үнгэрһэн байһан заседанида гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонор, советнигүүд болон шэнжэлэгшэд мүн лэ хабаадалсаба.

* * *

Тэрэл үдэртөө Чехословакиин Социалис Республикын правительствэ комитедэй заседанида хабаадагша гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хүндэлэлдэ сайллаһа эмхидхэбэ.

ХУУЛИТА ДОКУМЕНТ БОЛГОГДОН

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 1983 оной мартын 27-до толилогдоһон, «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин штаб-байшанда ООН-ой Генеральна Ассамблейн болон Аюулгүйн Соведэй хуулита документ болгогдон тараагдаба.

ПОЛИТИЗДАДААР ХЭБЛЭГДЭБЭ

«Коммунист» журналай гурбадахи номерто хэблэгдэһэн «Карл Марксын һургаал ба СССР-тэ социалис байгуулалтын зарим асуудалнууд» гэһэн Ю. В. Андроповой статья амяаран брошюра болгогдожо гараба.

Политическэ литературын хэблэлээр брошюра барлагдан гараа.

(ТАСС)

МАНАЙ ХАНИ—ГАШЕК

Ярослав Гашегай байгуулһан дорюун сэрэгшэ Швейк тухай роман хадаа дайнда хүсэ хэрэглэлгэдэ, социальна үнэн зүб бэшэ байдалда эсэргүү тэмсэлдэ һүртэ зэбсэг боложо, олон жэлнүүдтэ алба хэнэ. Чехословакиин гайхамшагта уран зохёолшо-интернационалистын түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан үдэшэ апрелиин 6-да Москвада Союзуудай байшангай Колонно залда болоо.

Уран зохёолшо-коммунист шэнэ общеcтвын түлөө үсэд шанга тэмсэлшэ байһаараа Гашек совет хүнүүдтэ хүндэтэй юм гээд үдэшые нээһэн СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь С. В. Михалков, литературна олониитын түлөөлэгшэд онсолон тэмдэглээ. Россида революционно үйлэ хэрэгүүдтэ хабаадаһан манай ороной ехэ хани Ангар мүрэнһөө Волго хүрэтэр суг хамта дайшалхы зам гаталһан Улаан Армиин сэрэгэй баатаршалганууд тухай омог дуратайгаар бэшэдэг һэн. Соведүүдэй орондо уран зохёолшо коммунис хатуужалтай, олониитэтэй хүдэлхэ дүй дүршэлтэй болоһон юм. Тиин Джон Ридэй, Мате Залкын, бусад уран зохёолшо-интернационалистнуудай нэрэнүүдтэй зэргэлээд тэрэнэй нэрын байһаниинь дэмы бэшэ.

Гайхамшагта сатиригай байгуулһан Швейкын образ бүхы дэлхэйн уншагшадай шудалан хэрэглэхэ баялиг болонхой гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Манай орон дотор Гашегай номууд бүгэдэ ниитын һайшаалда хүртэдэг юм. Совет засагай жэлнүүдтэ тэдэнэр дүн хамта 10,5 миллион шахуу хэһэгээр 130 дахин барлагдан гараһан байна. Москвада ба Красноярскда, Эрхүүдэ ба Уфада, Челябинскда болон Бугульмада дурасхаалта хабтагайнуудта, үйлсэнүүдэй болон библиотекэнүүдэй нэрэнүүдтэ уран зохёолшын дурасхаал мүнхэлэгдэнхэй.

Үдэшэ дээрэ үгэ хэлэһэн Чехословакиин Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Ян Козак Ярослав Гашегай дурасхаалые хүндэлэн ёһолһонойнь түлөө үнэн зүрхэнэй талархалай үгэнүүдые совет хүнүүдтэ дамжуулба.

Үдэшын түгэсхэлдэ искусствын уран бэлигтэнэй концерт болоо. Чехословакиин уран зохёолшын бүтээлнүүдһээ хэһэгүүд зэдэлээ.

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ВАХТА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятиин коллектив Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, ашаа болон хүн зонине зөөхэ талаар нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

— Бидэнэр түрэл республикынгаа жабхаланта 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэлсээ һэмди. Олон жолоошод дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, тэдэнээ урагшатайгаар дүүргэжэ байна,—гэжэ тус автопредприятиин начальник Николай Миронович Рыжков хөөрэнэ.

Байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр автобусой жолоошод, Мухар-Шэбэрэй сельскэ Соведэй депутат К. П. Леонов, КПСС-эй райкомой гэшүүн В. А. Симухин гэгшэд эрхимлэжэ ябана. Тэрэшэлэн дүй дүршэл ехэтэй, «ЗИЛ-130» түхэлэй ашаа зөөдэг автомашинануудай жолоошод П. А. Олейников, В. П. Милько болон бусад үнгэрэгшэ кварталай туршада һайнаар ажаллажа, коллективэй туйлаһан амжалтада хубитаяа ехээр оруулалсаһан байха.

Ойн баярта зорюулагдаһан ажалай вахта үргэлжэлһөөр.

С. СТЕПАНОВ.

Хүдөө ажахын ШЭНЖЭЛЭЛ

НЭГЭШЬЕ ХУРЬГА ГАРЗАЛУУЛХАГҮЙ

Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ республикын бүхы ажахынуудта эхэ хонид гол түлэб хурьгалжа дүүрэнтээд, абтаһан бүхы түлые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгохо, үлэһэн хонидоо һайнаар хурьгалуулжа дүүргэхэ харюусалгатай хаһа оронхой гэшэ.

Һүүлэй мэдээгээр колхоз, совхозуудта намартаа искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн, ороондо оруулагдаһан бүхы 759,5 мянган эхэ хонидой. зуһаг, түлгэнүүдэй 641 мянга 587-ниинь хурьгалаад байна. Тэдээнһээ бүхыдөө 614,578 хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Нёдондоной энэ үеынхиһөө зарим тэды олон хурьгад абтаа гэжэ тоолохо шухала.

Хонидойнгоо түл абалгада һайнаар бэлдэһэн, илангаяа эхэ хонидоо тобир тарган байлгажа, искусственна үрэжүүлгые шанартайгаар үнгэргэһэн, хонишодой дунда социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр дэлгэрүүлжэ, энэ харюусалгатай хаһада ажалай эмхидхэлые зүбөөр табижа шадаһан ажахынууд эрхим үрэ дүнгүүдые туйлана.

Зэдын районой Оёорой совхозой хонишод байгша ондо ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха гэһэн социалис уялгаяа ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь. Район дотор бүхыдөө 65 ахалагша хонишодынь зуутанай солодо хүртэнхэй. Бүхыдөө эндэхи ажахынуудта хонидой түл абалга нёдондонойхиһоо һураггүй эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ гэхээр. Нарай түлэй гарзалалгашье эрид хороогдоо.

Энэ жэлдэ Мухар-Шэбэрэй районой «Родина», «Искра» колхозууд хонидой түл һайнаар абана. Эдэ ажахынууд зуун эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абажа, томо болгохо гүйсэд аргатай. Хорниин районой Үдын совхоздо бүхы 12,6 мянган эхэ хониһоо 11,8 мянга шахуу хурьгад абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүхэнэй дунда зэргээр 92 хурьган түлжүүлэгдэнэ.

Зарим түрүү хонишод, бригаданууд бүришье һайн үрэ дүнгүүдые туйланхай. Жэшээлхэдэ, Үдын совхозой ахалагша хонишон Г. М. Бимбаевай хүтэлбэрилдэг томоодхогдоһон бригадада бүхы 714 эхэ хониһоо 857 хурьган абтаа гэхэ гү. али зуунһаа 120 түл томо болгогдожо байна. Хурамхаанай совхозой түрүү хонишон С. Н. Банаева. Уланхаанай совхозой залуу хонишон Д. Х. Дамбинов. Яруунын районой «Дружба» колхозой хонишон Г. Т. Иванов, Мухар-Шэбэрэй «Родина» колхозой үниинэй хонишон М. З. Голендухин болон бусад өөһэдынгөө абаһан уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанад.

Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, Баргажанай, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Захааминай районуудай ажахынууд хурьгадай гарзалалгые зарим тэды хороогоо.

Гэхэтэй хамта колхоз, совхозуудта эхэ хонидой хурьга хаяха, үхэһэн түл гаргаха, мүн абтаһан хурьгадайнь гарзалхашье ушар үсөөн бэшэ байһаар. Жэшээлхэдэ, Яруунын районой ажахынуудта бүхыдөө абтаһан 46 мянга гаран хурьгадайнь аяар 5,5 процентнь гарзалуулагдаа, үшөө 3 мянга гаран эхэ хонидынь хурьга хаяа, үхэһэн түл гаргаа. Эндэхи Тулдуунай, Яруунын, Нарһатын совхозуудта бүхы эхэ хонидойнь хурьгалжа дүүрээд шахуу байхадань, зуун эхэ хонин бүхэнһөө минил 62—64 хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Эдэ ажахынуудта зуун эхэ хонин бүхэнһөө 100 хурьга абаһан нэгэшье хонишон үгы.

Баһал иимэрхүү байдал Хэжэнгын, Сэлэнгын, Хяагтын районуудта үзэгдэнэ. Үбһэ тэжээлээр яһала элбэг байбашье, Хяагтын, Түнхэнэй районууд колхоз, совхозууд нёдондоной энэ үеынхиһөө олон хурьга гарзалуулба. Илангаяа үнгэрэгшэ март һарада тэндэхи ажахынуудта хурьгад олоор гарза хоролтодо оруулагдаа.

Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, зарим ажахынуудта хонидой түл абалгын хүдэлмэридэ анхарал һуладхагдаа гээшэ. Отара бүхэнние үдэр бүриин халуун анхаралда абажа, хонишодой юугээр дутаалдажа, ямар эрхэ байдалда хүдэлжэ байһаниие ходо хаража, һонирхожо, бүхы хэрэгтэй туһаламжа үзүүлжэ байгаа һаань, иимэ байдал тохёолдохогүй һэн. Арадай хиналтын комитедүүдэй, хэблэлэй органуудай түлөөлэгшэдэй хэһэн шалгалта дээрэһээ харахада, Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын районуудай колхоз, совхозуудай зарим отарануудта үбһэ тэжээл таһалдуулагдана, муу шанартай үбһэн хурьгадта эдюулэгдэнэ.

Хурьгадые айхабтар ханалгатай һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха, үлбэр муушаг түлнүүдые дары илгажа, тусгаар һайн тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Зарим ажахынууд хэмэл аргаар һүн тэжээл бүйлуулжа, элдэб минеральна тэжээлээр брикет хэжэ, гидропонно аргаар ногоо ургуулжа, хурьгадта эдюулдэг байна. Мүнөө үедэ хурьгадые түргэнөөр томо болгохын түла эгээл һайн шанартай үбһэ тэдэндэ таһалжа үгэхэ, талха тариянай дутамаг газарта түрүүшын ээлжээндэ тэрэниие хурьгадтал эдюулхэ, ногооной гурил горитой үгэхэ шухала. Зарим отарануудта үбэлдөө хурьга абалсаһан хүнүүдэй ябашахада хонишодой харюусалга, хэхэ ажал бүри ехэ болонхой. Тиимэ отарануудта илангаяа ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Олонхи нютагуудта хээрын саһан хайлажа, хонидые тариянай газарта һайнаар адуулаад, үбһэ тэжээл арьбалха арга боломжо бии. Юуб гэхэдэ, мүнөө хаанашье хонидой оложо эдихэ юумэн элбэг ха юм.

Республикын колхоз, совхозуудай хонишод хабарай эдэ үдэрнүүдтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө элсүүлэн хүдэлжэ, эхэ хонидһоо хурьгадые шадаал һаа олоор абажа, тэдэнээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ үялгатай.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДТА ХУРЬГАДАЙ ХЭР АБТАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ
1983 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

Районууд	Эхэ хонидой бүхыдөө хурьгалһаниинь	Хурьгадай түлжүүлэгдэжэ байһаниинь	Абтаһан хурьгад сооһоо гарзалһаниинь (процентээр)
Баргажанай	22.156	21.653	0,7
Бэшүүрэй	47.086	45,578	1,4
Зэдын	126.211	124,889	0,9
Яруунын	49.393	43.511	5,5
Загарайн	16.847	16.142	2,9
Захааминай	14.804	14.664	1,7
Хэжэнгын	39.823	37.725	4,1
Хурамхаанай	34.526	33.050	0,8
Хяагтын	54.259	50.001	4,4
Мухар-Шэбэрэй	69.849	69.254	0,8
Ахын	3.951	3.889	1,1
Сэлэнгын	65.849	60.286	4,6
Түнхэнэй	8.265	7.742	2,3
Улаан-Үдын	40.227	39.727	0,9
Хориин	48.341	46.467	1,1
Республика бүхыдөө	**641.587**	**614.578**	**2,2**

ОРОЛДОСОТОЙ БЭРХЭЭР

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишодой бригадын бригадир Дондоп Ангадаевич Тыхеевэй даадаг отарынхид хурьга абалгаар түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсанхай.

Харгана гэжэ газарта оршодог нэгэ отара дээрэ дүн хамта 1240 хонин харууһалагдана. Тэдэнэй 690-ниинь хурьгалха хонид юм. Комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалха уялгатай.

Комсомол - залуушуулай бригадые хүтэлбэрилэгшэ Дондоп Ангадаевич бүхы наһаараа хонин ажал дээрэ ябажа олоһон дүй дүршэлөө залуу үетэнтэй хубаалдажа, тэдэнние энэ ажалда дүршүүлхын, эрхим хонишод болгохын түлөө оролдоно. Комсомолшууд Светлана Нимаева, Цырма Раднаева, Светлана Бадмаева гэгшэдтэй хамта Дондоп Ангадаевичай хүбүүд Александр, Ринчин, Владимир гурбан мүн лэ оролдосотой бэрхээр ажаллана.

Тэдэнэй ехэ хүбүүн Александр Тыхеев олон жэлэй туршада түрэлхидтөө хамһалсана. Тэрэ партиин зэргэдэ жагсанхай, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүн.

Түрүү хонишон Д. А. Тыхеев үнгэрһэн жэлдэ зуун хонин бүриһөө зуунһаа дээшэ хурьга абаһан юм. Мүнөөшье, түрэл республикынгаа алдарта ойн хүндэлэлдэ зорюулан абаһан уялгаяа дүүргэхэнь лабтай. Тэдэнэр мүнөө дээрээ зургаан зуу гаран хурьгатай болонхой.

Барханай сомоной Соведэй депутат, түрүү хонишон, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэ Дондоп Ангадаевич отарынгаа хонидой эдихэ үбһэ тэжээл гэр бүлөөрөө бэлэдхэдэг. Тэдэнэр жэл бүхэндэ шэмэ ехэтэй, һайн шанартай, хонидтоо элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряадаг юм. Мүн хонин хайшалалгын халуун хаһыеньшье тэдэнэр бригадаараа дабан гарадаг гээшэ. Эндэ тэрэнэй хани нүхэр Сэсэг Едошкиевнагай ехэхэн хубитань оролсоно гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

С. БУДАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

НЭГЭ ХҮН ШЭНГЕЭР

«Госкомсельхозтехникын» Бэшүүрэй районно нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд «улаан субботын» үдэртэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байнхай. Коммунис ажалай үндэр бүтээсэтэ субботнигой үдэр тэдэнэр тракторай гурбан двигатель, тоһо түлишын хоёр комплект аппаратура, найман генератор заһабарилха юм. Мүн лэ энэ үдэр автомашинануудые угаадаг пункт заһабарилагдаха, жолоошод 20 мянган километр зайда 300 тонно ашаа зөөхэ байна.

Субботнигто хабаадагшад нэгэ хүн шэнгеэр ажаллажа, олоһон мүнгөө табан жэлэй жасада оруулхаар хараална.

В. БОРИСОВ.

ДААБАРЯА ТОДОРХОЙЛОНХОЙ

Хяагтын совхозой хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулжа, коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москва хотын түрүү предприятинуудай үүсхэлые халуунаар дэмжээ һэн. Эдэнэр «улаан субботын» үдэр ехэхэн хэмжээнэй хүдэлмэри хэхээр хараална. Түсхайлбал, ажахын механизаторнууд, луговодууд, таряашад поли болон нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха, үрэһэнэй орооһо хүрдохо, сабшалангаа хорёолхо байна. Иигэжэ тус совхозойхид арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 1200 түхэриг мүнгэ оруулхаар түсэблэнэ.

Энэ үдэр бүхыдөө 560 хүн хабаадаха юм.

А. МОЛОНОВ.

«УЛААН СУББОТЫН» УРЯА ДЭМЖЭН

Апрелиин 16-да коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москвагай түрүү коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлые Хориин модоной ажахын хүдэлмэришэд халуунаар угтажа, «улаан субботын» уряае дэмжэбэ.

Ленинскэ субботнигые эмхитэй, гуримтайгаар үнгэргэхын тула эндэ тусхай штаб байгуулагдаад, А. В. Алесин тэрэнэй начальнигаар томилоглобо. Штабай түрүүшын зүблөөн болоjо, тэрэ үдэр бүтээгдэхэ ажал тодорхойлогдобо. Субботнигой үдэр 500 кубометр модон бэлэдхэгдэжэ, ашаалагдаад ябуулагдаха ёһотой. Ондоогоор хэлэбэл, 6600 түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Леспромхозой 450 хүдэлмэришэдэй 350-ниинь өөһэдынгөө ажал дээрэ хүдэлхэ, бэшэнииинь ажахынгаа һуудал байдалые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хабаадалсаха.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 1800 түхэриг мүнгэ оруулха гэжэ Хориин модоной ажахын коллектив шиидэбэ.

Ц. ЖАЛСАНОВА.

Улаан-Үдын районой «Пригородный» совхозой Дээдэ гол гэжэ газарта хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэргэнүүдые шагтагалһан хоёр трактор наг шэбхэ асараад буулгажа байба. Эндэ Сергей Бедненкын хүтэлбэрилдэг звено хүдэлнэ. Байгша оной мартын 15-һаа хойшо тус ажахын 2-дохи отделениин механизаторнууд 1500 тонно наг шэбхэ таряалан дээрэ гаргаа. Мүнөө совхозой гурбан отделениин полинууд дээрэ бүхыдөө 5135 тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна.

Сэлэнгэ мүрэнэй олтирогууд дээрэ үдэр һүнигүй СНП-50/80 түхэлэй бүлүүр гурбан станци хүдэлгэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр 300 гектар газар уһалагдаад байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Маершина гэжэ газарай луговодууд гектарай 22 центнер үбһэ сабшажа хуряагаа һэн. Байгша ондо мүн лэ эды шэнээн ургаса хуряажа абахаар хараална. Дүй дүршэлөөр баян уһалагшад бүлүүр станцинуудаа таһалгаряагүй нүүлгэжэ байгаад, сабшалангаа уһалдаг заншалтай юм.

— Манай луговодууд үбэлдөө 100 мянган кубометр тошо хүргөө. Һайрам тогтоохо бүхы онол аргануудые эгээ мүнөө хэрэглэнэбди. Механизаторнуудай дунда һайнаар ажалладаг хүнүүд олон. Тэдэнэй дунда Геннадий Кручинин, Сергей Бедненко гэгшэд ороно, —гээд совхозой ахалагша агроном Кузьма Георгиевич Елистратов хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: звеноe даагша Сергей Бедненко; наг шэбхэ поли дээрэ асарагдаад буулгагдана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АНХАРАГТЫ: ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

ШЭНЭЭР ЭМХИДХЭГДЭҺЭН АЖАЛ

БЕЛОРУССКА ССР-эй ГОМЕЛЬСКО ОБЛАСТИИН «ПУТЬ КОММУНИЗМА» КОЛХОЗДО БРИГАДНА ПОДРЯДАЙ ГУРИМААР, МҮН ПРОДУКЦИИН ТҮЛӨӨ АККОРДНО-ШАНГАЙ ТҮЛӨӨҺӨ АБАХА ГУРИМААР ХҮДЭЛДЭГ ЗВЕНОНУУДАЙ АЖАЛАЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛҺӨӨ

I

ГОЛ ДАРДАМ харгын баруун хажууда «Путь коммунизма» колхоз гэhэн гоё hайхан гаршаг холоhоо эрьмын харагдаба. Тэрэ гаршагай заабари зүг руу манайшье машина гэдэрбэ.

Хүдөөгэй харин хоёр тээгүүр нэлэнхы ехэ полинууд. Тарган далайн хүндэ долгинуудаараа эбхэрэн байхые харахада, ягаашье урматай гээшэб. Эдеэшэhэн ороойтой хоолосууд нарайнай элшэдэ тоо томшогуй олон зуланхануудшье алтан галаар яларан байнад. Үглөө мүнөөгүй комбайннууд полидо гаража, шэнэ ургасын тарянай машинануудай кузов руу урдахаяа байhан үе...

—Энэтнай бидэнэй ошожо ябаhан үнөөхи Колбасниковай оньhожоруулагдаhан отрядай тарялан гээшэл даа,—гэжэ хартымнай хани партиин Гомельско обкомой инструктор Валентина Алексеевна Фальковская хэлэнэ.

—Гоё даа,—гэжэ бодохо зуураа, урда үдэрынь обкомой хүдөө ажахын таhаг соо болоhон хөөрэлдөөе hанаандаа оруулбаб. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг коллектив тухай хөөрэлдөөн тэндэ болоhон байгаа.

Таhагые даагшын орлогшо Николай Григорьевич Гущель тиигэжэ хэлээ hэн:

—Механизаторнуудай тэдэ коллективүүд даб дээрэ хүнгэшэгөөр лэ хүл дээрээ гаража байна. Ажахын тоосоото нарядгүй звено, отрядууд гээшэмнай абаха, эдихын хойноhоо ябадаг, хомхойшуулые олон болгохо зам гээд зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энээргые тооногүй. Нүгөө заримаhаниинь энээниие шэнэ, түрүү онол арга гэжэ яhала мэдэрнэ. Теэд энээнэй эгээл таатай нэгэ вариантые олохо хэрэгтэй үшөөл таамагаар, тэмтэрхэ тооной бэдэрэгдэнэ гээшэ. Тиимэhээл энэмнай гэдэргэ татагдана.

Иигээд ерэхэдээ, тиимэ коллективүүдые бии болгохо хэрэгтэй haад хэжэ байhан гол шалтагааниинь—хүнүүдэй сэдьхэл бодолhоо болоно бшуу даа. Ажахынуудай мэргэжэлтэд, механизаторнуудтай байра дээрэнь ошожо хөөрэлдэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдэй зариман ехэ харюусалга даажа абаха, ямар нэгэ нэмэлтэ юумэээр бэеэ зобооходурагүй байhаниинь элирнэ.

Имэрхүү эмхидхэлэй hайн хэмжээнүүдгүйгөөр ехэ юумэ туйлахын аргагүй гэжэ тэдэнэр яhала ойлгоно.

Хэр үгhөө тарияашан өөрынгөө ухаагаар, олон зуун жэлэй дүй дүршэлhөө үндэhэлэн, үрэhэ хэзээ тарихала, ургасаяа хэзээ хуряахаяа өөрөө тодорхойлдог байгаа гээшэ. Харин мүнөө олон тоото организацинууд тэрэниикень хэжэ үгэнэ. Тарияашан мүнөө юрэ заабари дүүргээшэн болошоо. Юуб гэхэдэ, хаа хаанагүй дэлгэрhэн ажалай түлөөhэнэй гурим энээниие гэршэлнэ. Тэрэнь ажалай үрэ дүнгүүдтэй ямаршье холбоогүй, юумэ хээл haa—түлөөhэ аба. Тарияашанда зүг бүхэнhөөнь тиигэ иигэ гэжэ заабари үгэжэ, урагшань ябуулнагүйбди. Тиимэhээ тэдэнэр газартаа ходо hанаагаа табижа ябаха бодото эзэдби гэжэ бодохоёошье болижо байна.

Иимэ байдал тарияашадай сэдьхэл бодолдо мууса нүлөөлжэ, эсэстээ бага-багаар бүхы юумэндэ хайша хэрэгээр хандаха заншал зариманай досоо түрүүлнэ. Энээниие яажа хубилгахаб, ямар шэнэ онол арга hанахаб гэжэ олохон хүтэлбэрилэгшэд толгойгоо үбдэхөөдэг болонхой.

Теэд шэнэ юумэ hанаhанайшье хэрэг үгы. Энэ зорилгые шиидхэхэ ёhотой шалгагдамал hайн арга тэдэнэй хажуудань байна ха юм. Гансал хүтэлбэрилэгшэдэйнь өөhэдынгөө хараа шэглэлые алдангүй батаар бэелүүлжэ байдаг ажахынуудта тэрэнь ашаг үрэеэ бодотоор харуулна. Тэрэнь хүдэлжэ байhан хүнүүдтэ, ажахыдашье ашаг үрэ ехэтэй байна бшуу. Энэмнай нарядгүйгөөр хүдэлдэг звенонууд гэхэ гү, али ажалай түлөөhэ аккордно-шангай гуримаар абаад, ниитэ нарядаар хүдэлжэ, ажалайнгаа эсэсэй дүнгөөр түлөөhэ абадаг коллективүүд болоно.

Эндэ hайн үрэ дүн туйлахынь түлөө хүнүүдые зүбөөр урмашуулха шухала байна.

«Путь коммунизма» колхозой ахамад экономист Владимир Иванович Белобородов энээниие эхинhээ hайн ойлгожо байгаа. Тэрэ институт дүүргээд, 14 жэлэй саана энэ колхоздо ерэhэн юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин, тиихэдэ тиитэрээ экономикын бүхы орёо нарин онол оншые гансата ойлгожо абахань бэрхэтэй ааб даа. Түрүүшээр олон юумэн тэрээндэ хүсэд ойлгогдоогүй байгаа. Эрдэмтэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй, олон юумэ мэдэхэ, дүршэлтэй механизаторнуудтай, бүхы хэрэгтэй техникэтэйшье байгаад, колхозой ажал тиимэ hанаhандa хүрэмэ hайнаар ябадаггүй, үрэ дүнгүүдыньшье бирагүйшэг hэн. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, газарынь ёhотойл элбэг баян, ехэ үшөөл бэшэ байгаа бшуу.

БҮХЫ ЮУМЭН ажалай эмхидхэлhээ, илангаяа механизаторнуудай ажалай эмхидхэлhээ болоно гэжэ ойлгохоор hэн.

Тиимэhээ олохон газарта амжалтатайгаар хэрэглэгдэдэг ажалай эмхидхэлэй шэнэ гуримые нэбтэрүүлхэ шухала болоо гэжэ Владимир Иванович ойлгоо. Юуб гэхэдэ, энээн тухай тэрэ хэблэлдэ уншадаг, саг зуурын аванс абаад, ниитэ нарядаар хүдэлдэг гуримда ороhон хүнүүдтэйшье хөөрэлдэдэг бэлэй. Энэ коллективэй бүхы арга боломжые, тарияашан бүхэнэй мэргэжэл шадабари, hүбэлгэн бэрхые гүйсэд элсүүлхэ, тиигэжэ үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ онол арга болоно гэжэ ойлгоо.

Гэбэшье бүхы юумые шэнэдхэн хубилгаха гээшэ харюусалгатай, орёо бэрхэтэйшье хэрэг ааб даа.

Ондоо ажахын дүй дүршэлые тэрэ зандаа колхоздоо нэбтэрүүлхэ гээшэ тиимэшье hайн бэшэ гэжэ Белобородов баhал ойлгожо байгаа. Тиимэhээ өөhэдынгөө арга боломжонуудые hайса сэгнэжэ үзэхэ, юумэеэ бүхы талаhаань наринаар бодомжолхо хэрэгтэй болоо. Асуудалнуудшье дээрэ дээрэhээ гаража л байба. Отряд ямар байхаб, тэрээндэ хэды техникэ үгэхэб, хэды шэнээн, ямар газар даалгахаб, ажалайнь түлөөhые ямараар тогтообол таатайб, хайшан гээ haa түлөөhые зүбөөр тэнсүүлжэ үгэхэб? Хэрбээ тэрэниие хуу адли болгожорхёо haa, үнэн зүрхэнhөө оролдожо хүдэлдэг дүршэлтэй бэрхэ хүнүүдэй урман хухаржа болохо, харин залхуу хойрог заримашуулда миин байгаад түлөөhэ абахадань бүри зохид болоожо магад шуу. Эдэ олон асуудалнуудые хуу hайнаар бодомжолжо, зүбөөр шиидхэхэ хэрэгтэй болоо.

Түбхын түрүүн тааруу hайн, тодо hонор түсэб табиха, тэрэнэй тоо, пункт бүхэниие зүб үндэhэ баримтатайгаар зохёохо хэрэгтэй болобо.

Хоёр жэлэй саада тээ Владимир Иванович экономистнуудтаяа хамта өөhэдынгөө колхоздо тааруу подрядай вариант зохёожо, партбюро дээрэ hайшаагаад, тэрэнээ трактористнуудта hайнаар ойлгуулжа үгөө. Гартаа карандаш барижа, тооложо байгаад, зарим механизаторнуудта ойлгуулха, нүгөөдүүлдэнь үгөөрөө хэлэжэ, иимэ коллективтэ хүдэлхэдэ юугээрээ hайн байхаб, ямар ашагтайб гэжэ ойлгуулха ушартай бологдоо. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг отряд тухай тэдэнэй олонхинь мэдэхэ, дуулаhаншье байгаа. Тиимэhээ саашадаа энэмнай ажахыда, өөhэдтэмнайшье аша туhатай байха гэжэ этигэдэг hэн.

Мүнөө «Путь коммунизма» колхоздо 30 механизаторhаа бүридэhэн отряд нэгэн ниитэ нарядаар гурбадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Нэгэдэхи классай механизатор, шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ Александр Колбасников тэрэниие хүтэлбэрилнэ.

Отрядай мэдэлдэ 1200 гектар газар, Т-150 түхэлэй—6, ДТ-75 түхэлэй —5, Т-74 түхэлэй — 7, МТЗ түхэлэй 5 трактор, «Нива», «Колос» түхэлэй 7 комбайн болон бусад хэрэгтэй техникэ үгтэнхэй. Үтэгжүүлгэ, тарилгын үрэhэ хүрэнгөөр хангагдадаг.

Заhабарилгын албан — мэргэжэл шадабари ехэтэй мастер-заhабарилагшад, слесарь, токарь отрядтань бии. Тэдэнэр өөhэдын нүүдэл мастерскойтой.

7 хүнhөө бүридэhэн отрядай совет ажалай бүхы асуудалнуудые шиидхэдэг юм.

Хабар-намарай хүдэлмэриин үедэ механизаторнуудта наряд-даабари үгтэдэг. Тэрээн сооньхэды шэнээн, ямар хэмжээнэй ажал хэхэб гэжэ тодорхой нормо табигдадаг. Ажалайнь түлөөhэн аккордно-шангай гуримаар саг сагаарнь авансаар түлэгдөөд, туйлагдаhан үрэ дүнгүүдэй зэргээр жэлэй hүүлдэ эсэсэй тоосоон хэгдэдэг.

Ажахыда хэрэглэдэг түлөөhэнэй гуримай ямар разрядаар, хайшан гэжэ түлэгдэдэг тухай тогтожо хэлэхээр. Колхозой экономистнууд нилээд удаан бодомжолжо, шалгажа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы хэрэгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, ажалай түлөөhэнэй таатай зохид гурим зохёогоо. Энэ дүй дүршэлынь бусад ажахынуудта туhатай байжа болохо гэжэ hанагдана.

Жэлэй дүнгүүдэй гаргагдажа, үйлэдбэрилэгдэhэн продукциин түлөө эсэсэй тоосооной хэгдэтэр оньhожоруулагдаhан отрядай гэшүүн бүхэндэ hара hараар ажалай түлөөhэн авансаар үгтэнэ. Тиихэдээ хамтын ажалда хүн бүхэнэй хэды шэнээн хубита оруулhаниинь хараада абтадаг. Механизатор бүхэниинь мэргэжэлэйнгээ зэргээр өөрын условно разрядтай байна. Жэшээнь, эрдэм hургуулиинь, хүдэлмэриинь стажые, классностиие, ямар техникэдэ хүдэлдэгыень, дүршэл шадабариинь, хэр зэргэ журамтайень, үгэ дууламгүй, арсалтагүй, үнэн шударгыень, нүхэдтөө хэр туhалалсадаг, коллективтээ таарaжа хүдэлдэгыень, хэр эдэбхи үүсхэлтэйень, эрдэм мэдэсээ ажалдаа hайнаар хэрэглэжэ шададагыень хараада абажа, тусхай баллай гуримаар эдэ бүгэдые сэгнээд, разрядыень тодорхойлдог байна. Жэшээнь, коллективэй гэшүүнэй хэр журамтайе ямаршье хүдэлмэриhөө арсадаггүйень, үнэн шударгы, нүхэдтөө туhалдаг, коллективтээ тааража хүдэлдэгыень отрядай эгээл дүршэлтэй механизаторнууд, совет тодорхойлдог юм.

Ажалай журам эбдээд гү, али хүдэлмэриин эрхэ байдал тааргүй гээд, ажалhaа арсаад, нүхэдтөө туhалха дурагүй байгаа hаань, баллынь бага болгогдожо, разрядынь доошолуулагдадаг.

Тиигэжэ хүнүүдэй ажалда хабаадалгын коэффициент (аша үрэ) гансашье даабаряа дүүргэhэнhээ бэшэ, мүн бусад юумэнhээ дулдыдана бшуу. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг коллективтэ тэрэгүйгөөр яашье аргагүй.

Тоо бүридхэгшэ үдэшэ бүри үдэр соо хэгдэhэн ажалай тоо мэдээе бэлдэдэг. Тэрээгээрнь отрядай механизаторнуудай хамтын ажалда оруулhан хубита тодорхойлогдоно. Хэрбээ механизаторай үдэр соо дүүрэн хүсэндөө хүдэлөөд, халаанай даабари дүүргээд гү, али үлүүлэн дүүргээд байгаа hаань, аванс гүйсэд (100 процент) үгтэдэг. Ямар нэгэ шухала шалтагаанаар нормоёо дүүргээгүй hаань, ажалайнь хабаадалгын коэффициент доошолуулагдадаггүй. Харин механизаторай өөрынь гэмээр үдэрэй даабариин дүүргэгдээгүй hаань, ажалда хабаадалгын коэффициент доошолуулагдажа, ажалайнь түлөөhэнэй аванс бага болгогдоо ааб даа. Ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалдаа гараагүй гү, али hогтуу байгаад, хүдэлмэриин үедэ архидаад, ажалые hаатуулаа hаань, коэффициентнь оройдоо үгы болгогдожо, аванс огто түлэгдэдэггүй. Иимэ зэмэтэй хүниие отряд суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, шанга hануулга хэдэг, дахин тэрэнээ дабтаа hаань, отрядhaa гаргаха шиидхэбэри абадаг юм.

Элдэб хоро сасаха хүдэлмэри хэhэн механизаторнуудта 10 процент нэмэжэ түлэгдэнэ. Комбайнернуудта аванс гүйсэд үгтэдэг.

ОТРЯДТА ажалай түлөөhэнэй хэр бодомжотой зүбөөр тогтоогдоhые иимэ жэшээ гэршэлнэ. Энэ үе соо нэгэшье механизатор ажалай түлөөhэн буруугаар тогтоогдоо, мэргэжэлэймни разряд буруугаар тодорхойлогдоо гэжэ гомдол барягүй.

Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэриин үедэ ажалаа эрхим болзорто, hайн шанартайгаар хэhэнэйнь түлөө хүнүүдые урмашуулха мүнгэн жаса бии болгогдодог. Хэрбээ хабарай тарилгын гү, али намарай хуряалгын үедэ бүхы хүдэлмэриин эгээл таатай hайн болзорто, эрхим шанартайгаар бүтээгдээд байгаа hаань, механизаторнуудта гектар бүхэнэй 0,3 түхэриг нэмэжэ үгтэнэ. Колхозой комиссиин шалгажа, тусхай актаар тушаажа абаhанайнь hүүлдэ энэ шан үгтэдэг юм.

Ажалай шанарые hайжаруулха, техникэдэ болон бүхы юумэндэ гамтай наринаар хандаха талаар хүнүүдые урмашуулха зорилгоор ажалай шанар тодорхойлхо гурим тогтоогдонхой. Хэрбээ механизаторай хүдэлмэреэ эрхимээр бүтээгээ hаань, тусхай бүридхэлэй дэбтэр дээрэ (5 балл) улаан бэхээр бэшэгдэдэг, hайн шанартай hаань (4 балл) хүхэ бэхээр, дундуур шанартай hаань (3 балл) ногоон бэхээр, муу шанартай hаань (1—2 балл) хара бэхээр тэмдэглэгдэдэг. Гол хүдэлмэриин hүүлдэ тэдэ баллнуудыень хаража, 5 баллай—100 процент, 4 баллай—90 процент, 3 баллай түлөө 50 процент шан үгтэдэг. 1—2 балл абаhан хүн шанда хүртэнэгүй. Ажалай журам эбдээд гү, али даабаряа дүүргээгүй байгаад, шангhaa хаhагдаhан хүнүүдэй түлөөhэнhөө үлэhэн мүнгые эрхим сэгнэлтэ абаhан гэшүүдтэ хубаагдана.

Тоо бүридхэгшын болон мастер-заhабарилагшын ажалда ехэ анхарал хандуулагдана.

— hайнаар тоhодогдоhон, тааруулагдаhан, ходо шалгагдажа байhан тракторай деталь, узелнууд лэ дүүрэн болзор соогоо хүдэлхэ байна бшуу. Хэрбээ заhабарилагшын ханалгагүй муугаар хүдэлөөд, дутуу тоhодоод, шурэб шунхыень саг сооньшангадхаагүй hаань, тэрэнь хаhahaa урид эбдэржэ, шэнэ деталь, часть хэрэгтэй болохо, үлүү гаргаша хэгдэхэ, үнэтэ саг гээгдэхэ байна. Тиимэhээ мастер-заhабарилагшын үнэн сэхэ, шадабаритай бэрхэhээ ехэ юумэн дулдыдана, мүнгэ зөөришье гоританой алмагдана, — гэжэ отрядай начальник А. Н. Колбасников хэлэнэ.

Тэрээн шэнги тоо бүридхэгшын ажалhaa баhал ехэ юумэн дулдыдадаг. Отрядта дүршэлтэй механизатор Н. Логвинов тоо бүридхэгшөөр хүдэлнэ. Өөрөө дүршэлтэй бэрхэ механизатор, нарин нягта, өөрынгөө урдахи харюсалгые hайн мэдэхэ байхадаал тэрэ бүхы хүдэлмэриин шанарые зүбөөр тодорхойлно бшуу.

Дүршэлтэй бэрхэ механизаторнуудайнь залуушуулаа дахуулжа, hайнаар hургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг тухайнь хэлэхэ шухала. «Путь коммунизма» колхоздо, бусад ажахынуудайхидал энэ хэрэг миил ёhо тэдысэ табигдадаггүй.

— Залуушуулаа hургангүй, тэдэнэйнгээ хойноhоо хаража, дүнгэжэ ябангүй яахабибди,— гэжэ колхозой ветеран, ажалаа арбан хургандаал мэдэхэ, энхэргэн зантай, эрилтэ ехэтэй багша М. Бырков хэлэнэ. — Түрэл газарайнгаа ерээдүйн ээзд шэнэ үеын механизаторнуудые hургаха гээшэ манай уялга мүн. Энээндэ саг, хүсэ хүлhэ гамнаhанай хэрэггүй. Тэрэ мүртөө булта нэгэ нарядаар хүдэлдэг. Манай отрядта зариманай шадабари багатай, ёhоор юумэ мэдэхэгүй байгаа hаань, ажалаймнай бүхы дүндэ мууса нүлөөлхэ ха юм, — гэнэ.

Михаил Иванович Бырков өөрынгөө hурагшадаар омогорходог. Тэрэнэй hурган хүмүүжүүлhэн П. Капустин Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагданхай. Мүн Д. Капустин, И. Лебедев гэгшэд Т-150 түхэлэй хүсэтэ тракторнуудта хүдэлдэг, нэгэдэхи классай механизаторнууд юм. Тэдэнэр сэрэгэй алба дүүргээд, нютагаа бусажа ерэhээр дахин тракторнуудтаа hуугаа.

М. Бырков өөрөө Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар, ВДНХ-гай алтан медаляар шагнагданхай.

Тэрэшэлэн колхозынь бүхыдөө ВДНХ-гай алтан медаляар шагнагдаа, автобус болон багахан автобус ВДНХ-haa абаа. Отрядайнь начальник А. Колбасников баhал алтан медальтай.

Ажахы хүдэлхэ хүнүүдээр оройдоошье дуталдадаггүй. Залуушуулынь нютагhaa гаража ошоногүй. Сэрэгэй алба дүүргэгшэд колхоздоо бусадаг, мүн дунда hургуули дүүргэhэн хүбүүд, басагад СПТУ-да гү, али техникумүүдтэ hуража, механизаторай мэргэжэл шудалаад, нютагтаа хүдэлхөөр үлэдэг юм.

Хүдэлхэ хүнүүдэй дуталдаагүй байхадань, механизаторнуудай ажалые хоёр халаанда эмхидхэхэ, неделидээ хоёр үдэр амаруулха аргатай болоно бшуу.

Нүхэр Колбасниковай хүтэлбэрилдэг отрядта 12 коммунист ажаллана. Партгрупорг М. Дюпкин, колхозой партбюрогой секретарь Е. Грибова болон бусад хүтэлбэрилэгшэд хүн зонтоёо нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Тэдэнэр хаана, юунэй боложо байhые hайн мэдэжэ, бүхы юумэнэй түлөө ходо hанаа сэдьхэлээ хандуулжа хүдэлдэг, хэрэгтэй болоо hаань, дары туhалхаар бэлэн байдаг.

Ямар нэгэ юумэнэй hанаандань тааргүй гү, али городой байдалда хорхойтоод, колхозhoo ябахам гэhэн мэдүүлгэ барижа, правленидэ ерэхэ трактористшье түрүүшээр бии hэн. Тэрэниие хүтэлбэрилэгшэд тэсэмгэйгээр шагнажа, хатуу үгөөр хараажа гомодхоожо байнгүй, миил зохидхоноор, нүхэдэй ёhоор хөөрэлдэдэг. Юундэ, ямар шалтагаанаар саашаа ябахаяа hанаhыень ойлгохо гэжэ оролдодог. Тиигэжэ байхадаа колхозойнгоо саашанхи түсэбүүд, ерээдүйн сагта нютагайнгаа ямар болохо байhан тухай хөөрэдэг. Иигэжэ нүхэдэй ёhоор хөөрэлдэхэдэ, нютагайнгаа ерээдүйн гоё hайхаиие байгуулалсаха хэрэгтэ туhалалсаха хүсэл эрмэлзэл зарим залуу хүнэй досоо түрэнэ бшуу. Тиигэжэ тэдэнэр ехэнхидээ нютагтаа үлэдэг байна.

Сэрэгэй алба дүүргэжэ ерэhэн хүбүүдтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд үнэн сэдьхэлhээ hайн hайханаар хандадаг заншалтай. Эндэ элдэб материальна туhаламжа тухай хэлэлтэгүй. Тиимэ юумэн бусадшье ажахынуудта хэгдэдэг ха юм. Харин сэрэгэй албанда мордоhон хүбүүдтэеэ эндэхид саг үргэлжэ бэшэг абалсажа байдаг гуримтай. Мэргэжэлтэд, партийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй гэшүүд тэдэндэ ходо бэшэг бэшэдэг юм. Тэдэнэр сэрэгшын ажабайдалаар hонирхоно, колхозойнгоо ажал хэрэгүүд болон нютагай hониие дуулгана. Мүн түрэл газартамнай ажалша, сэрэгэй албанда хатуужаhан залуушуулай гарнууд, хүдэр хүсэн, шадабари хэрэгтэй гэжэ ойлгуулдаг гээшэ.

Нютагhaa холо байhан солдадта иимэ бэшэг абахадань, ехэ hонин байдаг, сэдьхэлдэнь баяр түхөөдэг ааб даа. Тэрэнэйнь түлөө нютагайхидайнгаа этигэл найдабариие харюулангүй яажа болохоб.

НЭГЭН ниитэ нарядаар хүдэлхэдэ хүнүүдэй мүрысэхэ, урилдан ажаллаха эрмэлзэл үгы болодог гэhэншүү hанамжа хаа-яа дуулдадаг. Энэ буруу. Тэрэниие колхозой жэшээ гэршэлэн харуулна.

— Ниитэ нарядаар хүдэлхэдөө хүнүүд эдэбхи үүсхэл гаргажа, бүхы ажалаа шадаал haa hайнаар, түргэнөөр, гаргаша багатайгаар бүтээхые оролдоно. Энэнь бидэниие ехэтэ баясуулна, — гэжэ Колбасников хөөрэнэ. — Тиимэhээ ямаршье суглаан, зүблөөнгүйгөөр хүн бүхэн отрядайнгаа ажалые шэнжэлэн хаража, дутуу дундануудые дары элирүүлнэ. Хаана шэнэ юумэн тухай уншаа гү, али өөрөө hанаа hэн гү, тэрэнээ ажалда нэбтэрүүлхые оролдодог. Эдэ бүгэдэ үглөөгүүр эртэ, ажалай эхилхын урда зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Ямар нэгэн hайн дурадхал түргэноор нэбтэрүүлэгдэжэ, саг үргэлжэ хэрэглэгдэжэ байдаг. Мүнөө бидэ тэды шэнээн ажал хэгдээ гэжэ тоогоорнь hайрхадаггүй, харин шанарыень hайжаруулhан, экономикоёо бэхижүүлhэнээ гол шухалада тоолонобди.

Отрядта хэрэглэгдэдэг шагналгын гурим хүнүүдэй хоорондо нүхэдэй ёhоор мүрысэн ажаллахадань яhала таарамаар тогтоогдонхой гэхээр. Эндэ баhал балльна гурим хэрэглэгдэдэг.

Механизаторнуудые урмашуулха талаар хэрэглэгдэдэг хэдэн жэшээ дурдая.

Тарялан дээрэ халуун хүдэлмэриин эхилhэн түрүүшын үдэрhөө даабаряа эрхим шанартайгаар ходо үлүүлэн дүүргэжэ ябаhан, үнэн hэшхэлhээ оролдон ажаллаhан механизаторнуудта отрядай Соведэй зуушалгаар эгээл дээдэ балл (4,6-haa 5 хүрэтэр) олгогдодог. Тэрээгээрнь неделиин дүнгөөр 15-haa 100 хүрэтэр түхэриг шан үгтэнэ. Хабарай тарилга гү, али ургаса хуряалгын үедэ ажалай бүтээсые урда жэлнүүдэй дунда зэргын хэмжээнhээ 5 процентээр дээшэлүүлээд байгаа hаань, 300 түхэриг шан үгтэхэ гэжэ тогтоогдонхой. Энээн дээрэhээ харахада, хүнүүдэй эрхим үрэ дүн туйлахын түлөө тэмсэхэ үндэhэн гүйсэд бии.

Оньhожоруулагдаhан отрядай 1981 ондо бүтээhэн хүдэлмэриин зарим тэды дүнгүүдые доро харуулая.

Үрэ дүнгүүдынь	Шэнэ гуримаар хүдэлхэhөө урда (1978 — 1980 онуудта)	Шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилhэнhээ хойшо (1981 ондо)
Гектар бүриhөө абтаhан ургаса (центнерээр)		
Ороохо тарянай	30,6	34,4
Кукурузын	292	523
Корнеплодуудай	536	585
Ургасын центнер бүхэндэ хэгдэhэн гаргаша (хүнэй хүдэлhэн үдэрөөр)		
Ороохо тарянай	3,1	2,4
Сэбэр ашаг оруулалгын дээшэлпэниинь (процентээр)		
Бүхыдөө	—	43,5
Ороохо тарянhaa	132	174,5
Тариан ажалhaa (бүхыдөө үйлэдбэрилэгдэhэн продукци (мянган түхэригөөр)		
Эдлүүриин газарай 100 гектарта	38,9	55,9
Механизатор бүхэндэ хубаахада	20,9	30
Трактораар үдэр соо хэгдэhэн ажал (условно-эталон гектараар)	7,1	7,6
Тэрэнэй өөрынь сэн (түхэриг, мүнгөөр)	3,35	3,11
Түлишын гаргашалагдаhаниинь (килограммаар)	8,2	7,6
Механизаторай үдэрэй дунда зэргын салин хүлhэн (түхэригөөр)	8,66	11,91
Механизаторай ажалай бүтээсын дээшэлhэниинь (процентээр)	—	43,5

«Путь коммунизма» колхозой ниитэ нарядаар хүдэлдэг оньhожоруулагдаhан отрядай ажал, тэндэхи хүнүүд тухай юундэ иимэ дэлгэрэнгыгээр бэшэнэбибди гэхэдэ, эндэ ёhотойл эдэбхитэй, эрмэлзэл ехэтэй механизаторнуудhaa бүридэhэн коллектив бии болоо. Гадна шэнэ түрүү юумэндэ үнэн зүрхэнhөө этигэhэн ахамад экономист түрүүтэй бүхы мэргэжэлтэдынь өөhэдтөө тааруу зохид урмашуулгын, ажалай түлөөhэнэй гурим зохёожо шадаа. Мүнөө Гомельско область дотор ниитэ нарядаар хүдэлдэг механизаторнуудай коллективүүд улам олон боложо байна. Тэдэнэр ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ ажалай эмхидхэлэй, түлөөhэнэй шэнэ гуримай алишье талааpaa ашагтай байhаниие бодото дээрэнь харуулна.

ГОМЕЛЬСКО областьдо Добрушска районой «Путь коммунизма», «Дружба», «Красный партизан» колхозууд бултанhaa түрүүлэн тарян ажалдаа хамтын подряд нэбтэрүүлээ юм. Партиин обкомой дурадхалаар «Дружба» колхоздо тусхай семинар үнгэрэгдэжэ, тэндэ ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлдэг оньhожоруулагдаhан отрядай ажал бүхы талаhaa шэнжэлэгдэhэн байна.

1981 онhoo хойшо ажалайнгаа түлөөhэн hара бүри авансаар абаад, ургуулhан ургасынгаа хэмжээгээр эсэсэй тоосоо хэдэг 39 коллективые эмхидхэхэ гэжэ хараалагдаа hэн.

Мүнөө үедэ подрядна гуримаар хүдэлжэ байhан эдэ ажахынуудай механизаторнууд ямар үрэ дүн туйланаб гэжэ харуулбал иимэ. «Путь коммунизма», XXIV партсъездын нэрэмжэтэ, «Знамя коммунизма», «Красный партизан», «Советская Белоруссия», «Осовец» колхозуудта бүхыдөө продукци үйлэдбэрилгэ түсэбөөр хараалагдаhанhaa 15—20 процентээр ехэ болоо, ажалай бүтээсэ 2—3 дахин дээшэлээ, хүдэлжэ байhан хүн бүхэнэйнь hарын ажалай түлөөhэн урдынхиhaa дунда зэргээр 40—50 түхэригөөр ехэ болоо.

Эдэ бүгэдые бэелүүлхэ хэрэгтэ ямаршье нэмэлтэ гаргаша хэгдээгүй. Имагтал хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлэй дээшэлhэнэй, механизаторнуудай ажалдаа hайнаар хүдэлдэг болоhоной ашаар туйлагдаа.

Жэшээлхэдэ; Ветковско районой «Немки» совхозой ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлдэг отряд ажахыингаа бусад бригада, отрядуудайхиhaa гектарай аяар 8,1 центнерээр ехэ таряа, 70 центнерээр ехэ хартаабха хуряагаа. Эндэхи механизаторнууд урид абаhан авансын түхэриг бүхэн дээрэ жэлэй hүүлдэ үшөө 2 түхэриг нэмэжэ абаа.

Иигээд ерэхэдээ подряд гээшэмнай шухала хэрэгтэй, аша үрэтэйшье онол арга байна бшуу.

Гэхэтэй хамта 1981 ондо ниитэ нарядаар хүдэлдэг 39 отряд эмхидхэгдэхэ гэжэ хараалагдаhан haa, үнэндөө оройдоол 23 отряд энэ гуримаар хүдэлнэ. Тиимэhээ статьягай эхиндэ хэлэгдэhэн дабтажа, бригадна подрядай юумэндэ иимэ хашанаар нэбтэрүүлэгдэжэ байhанай шалтагааниие дахин дурдаха баатай бологдоно.

hайн шэнэ юумые, үнэнтэ үүсхэлые гансашье магтаха бэшэ, тэрэниие саг үргэлжэ дэмжэжэ байха шухала гэжэ Профсоюзуудай XVII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. Үнэндөө, ажахынуудта эгээл тиимэ дэмжэлгэ дуталдана гэжэ хэлэхээр.

Гансахан Гомельско областьдо тиимэ юумэн үзэгдэнэ бэшэ. Ороной бусадшье область, хизаар, республикануудай, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй, эрдэмтэдтэй, механизаторнуудтай хөөрэлдэхэдөө, нэгэл адли шалтагаан дурдагдадаг. Ушарынь юуб гэхэдэ, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд договорой уялгые дүүргэдэггүй, отрядуудта хэрэгтэй техникэ, үтэгжүүлгэ таhалжа үгэдэггүй, коллективэй зүбшөөлгүйгөөр шэнэ хүнүүдые нэмэжэ үгэхэ гү, али хүнүүдыень ондоо ажалда абажа табиха гэхэ мэтэ ябадал гаргадаг байна. Гадна зарим хүтэлбэрилэгшэд бэедээ үлүү ажал, харюусалга абахаяа хашаржа, механизаторнууд урдынхяараал наряд бэшүүлээд лэ хүдэлжэ байг гэhэншүүгээр hанадаг. hүүлдэнь газарhaaмнай ямар ургаса абтахаб, тэрэнь хэды шэнээн гаргашатай болохоб гэжэ бодожо үзэнэгүй.

Оньhожоруулагдаhан отрядтай баталhан договороо хэзэгайрүүлха, материальна урмашуулгыень саг соонь үгэхэгүй, хүнүүдэй ехэшэг түлөөhэ абаха болохолоорнь расценкые дахин хараха, тэрэниень бага болгохо, үгышье haa мэдээд, салингыень доошолуулха hэдэлтэ гаргадаг баримташье бии. Тиигэжэ байхадань ямар механизатор шэнэ гуримаар хүдэлхэм гэхэб даа.

Бригадна подряд гээшэмнай шэнээр эмхидхэгдэhэн ажал болоно. Бүхы ажахынуудта аб адли тааруха тогтомол гурим гэжэ эндэ үгы ааб даа. Ажалые эмхидхэхэ гурим, хүдэлмэриин түлөөhэн, урмашуулгын хэмжээнүүдые хэрэглэхэдээ ажахы бүхэн өөhэд өөhэдынгөө эрхэ байдалда таарулха болоно. Тиигэбэшье энэ шэнэ гурим хадаа түбхын түрүүн үйлэдбэриин эсэсэй эгээл эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаха, эгээл бага гаргашатайгаар ехэ продукци абаха талаар хүнүүдые бодотоор урмашуулхаар тогтоогдохо ёhотой. Бүхы юумые хуу нэгэн адли болгожо гү, али ээзгүй болгожо болохогүй, харин энэмнай хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха, мэргэжэл шадабариень бүри дээшэлүүлхэ үүргэтэй бшуу.

Н. ШНИТОВА,
«Сельский механизатор» журналай корреспондент.

(«Сельский механизатор» журналай 1982 оной 12-дохи номерhoo абтаба).

ФАТЕЙН СУУТА БҮЛЭ

Фатей Петрович Поповой толгойлдог буга hогоонуудые (марал) үсхэбэрилдэг Алтайн суута малшадай бүлэ бүхы орон дотороо мэдээжэ болонхой. Алтайда тэрэнэй нэрэмжэтэ шан бии болгогдонхой, хизаарай эрхим малшад тэрээгээр шагнагдадаг юм.

Усть-Коксинско районой үндэр хадануудта оршодог Курдюм гэжэ багахан тосхондо Фатейн бүлэ ажаhуудаг юм. Барнаулhaa Поповтонойдо хүрэхын тулада толгой эрьемэ хадын эгсэ эрид харгыгаар сүүдхэhээ дээшэ ябажа хүрэхэ хэрэгтэй юм. Сибириин хэмжээгээр абахадашье, энэнь бүтүү бүглүү заха газар болоно. Зүгөөр тэдэнэйдэ айлшалха гээшэ ямар аза талаан гээшэб!

Поповтоной гэртэ мүнөөнэй тааруу зохид байдал ба ородой урданай байдал таарууга тааралданхай. Фатейн гэртэ телевизорэр фигурна hолкоролгоор дэлхэйн чемпионадhaa репортаж хаража байгаад, сонхо рүүнь харан гэхэдэшни, сонхо доогуурнь жэрбэгэр hайхан буга hогоонуудай hүргэ бэлшэжэ ябаха юм.

Фатейн долоон хүбүүн эсэгынгээ мүрөөр ябажа, буга hогоонуудые үсхэбэрилэгшэд болонхой. Курдюм тосхондо байрладаг бригадада тэдэнэй дүрбэннинь хүдэлдэг байна. Ехэ хүбүүниинь, Социалис Ажалай Герой Петр Фатеевич Попов тус бригадые хүтэлбэрилдэг. Бригада жэл бүри хэдэн арбан мянган килограмм шуhан эбэр суглуулжа тушаадаг. Эм дом хэгшэд тэрээгээрнь пантокрин гэhэн эм бэлдэдэг.

Наhанай амаралтада унинэй гаранхайшье haa, Фатей ажал хэхэ дуратай юм. Тэрэ залхуурха, бэеэ зугаалуулаад ябаха гээшые тэсэжэ ядадаг. Гэр бүлынхинь ехэ багагүй ажал хэдэг. Фатейнхи үнэр баян бүлэ юм—арбан гурбан үри хүүгэдтэй, гушан ашанар, зээнэртэй, долоон дүшэнэртэй. Гэрэй эзэн эхэнэр Мария Фоминична алтан гартай ажалша бэрхэ хүн юм. Фатей Мария хоёр сугтаа 54 жэл ажаhууна, алтан түрэеэ найрланхай. Гэбэшье тэдэнэр урдынхяараал бэе бэедээ анхаралтай hайнаар хандадаг зандаа. Юрэдөөл, Поповтоной бүлынхид бултадаа эбтэй эетэйнүүд, нэгэ нэгэндээ туhалдаг. Энээгээрээл Фатейн үнэр баян бүлэ хүсэтэй юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мария Фоминична ба Фатей Петрович Поповтон. 2. Зүүн гарhaa — Фатей Петрович Петр, Сергей, Михаил ба Степан хүбүүдтэеэ. 3. Ажалдаа үндэр амжалтануудые туйлаhанайнь түлөө «Абайский» совхоз Фатей Петровичто азарга бэлэглээ юм.

В. САДЧИКОВАЙ фото.
ТАСС-ай фотохронико.

Соведүүдэй хүдэлмэри

АЖАЛ ЯБУУЛГАНЬ ЭДЭБХИЖЭНЭ

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар манай районой ажалшад эршэмтэйгээр ажалдажа байна. Районоймнай промышленна предприятинууд продукци гаргаха жэлэй түсэбые 104 процент дүүргэбэ. Тингэжэ тэдэнэй ... 900 мянган түхэригэй продукци худалдаа... Тоно—сырьё заводой, барилгын материалнудай участогай коллективүүд үнгэрһэн жэлдэ үндэр амжалтануудые туйлажа, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө.

Хүдөө нютагуудаймнай ажалшад мүн лэ эрхим амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр 123565 центнер таряа, 3882 центнер хартаабха, 2176 центнер овощ хуряажа, Эхэ орондоо тушааһан байна. Хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбөө мүн үлүүлэн дүүргэө.

Үнгэрһэн жэлэй гурбадахи кварталда эрхим амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө манай район КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой болон облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эршэмтэйгээр хабаадажа, гүрэндэ мяха, һү, шоһо болон таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй Дипломоор, мүн дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа һэн. Энэ районой сельсэ болон сомоной Соведүүдэй оролдолго бии гээшэ. Арадай депутадуудай Соведүүдэй сессинүүд саг соогоо үнгэргэгдэжэ, колхоз, совхозуудай болон үйлэдбэринүүдэй ажал хүдэлмэрие хаража үзэһэн байна. Тосоотоо хугасаа соо хамта дээрэ 294 асуудал шиидхэгдээ. Тэдэнэй тоодо гэр байрануудые барилгаар 2, хүдөө ажахыгаар болон байгаалиие хамгаалгаар 20, гэгээрэлэй болон соёлой талаар 9, нийтын гурим сахилгаар 15 асуудал зүбшэгдэһэн байна.

«Родина» колхозой түрүүлэгшэ А. Г. Нечаевай хүтэлбэри доро амжалтатайгаар ажаллажа байһан хүдөө ажахын болон байгаалиие хамгаалгын комисси энэ һалбариие саашаданьхүгжөөхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые, худалдаа наймаае, элүүр энхые саашадань һайжаруулха талаар эмхидхэгдэһэн саг үргэлжын комиссиие түбэй больницын ахамад врач райсоведэй депутат В. К. Альков олон жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Комиссиин гэшүүдэй оролдолгоор районой хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай ажал хүдэлмэри шалгагдажа, дутуу дунданууд элирүүлэгдэһэн байгаа. Харанхын захил тушаан абадаг пунктын муугаар хүдэлдэг дээрэһээ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалһаань үлөөлжэ, ондоо хүнийе тааһаа гэһэн шиидхэбэри хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын управлени абаа.

Райсоведэй гүйсэдкомой сессидэ Тамирай, Заринска, Хүдэриин, Харанхын сельсоведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг ... Тамирай сельсоведэй дэргэдэхи соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комисси соёлой-байшангые даагша П. Ф. Кривогорницыной хүтэлбэри доро ажал хүдэлмэрөө эмхитэйгээр ябуулна. Эдэнэр худалдаа наймаанай бүхы эмхи зургаанаар ябажа шалгаһан, зарим магазинуудтахи дутуу дунданууды элирүүлһэн байна.

Заринска сельсоведэй хүдөө ажахын ба байгаали хамгаалгын комисси газараа зүбөөр эдлэжэ, үбһэ таряанай ургаса дээшэлүүлхэ тухай хэмжээ яһала абана.

Хүдэриин, Хирааһай-Адагай, Харанхын сельсэ Соведүүдэй, Наушкын, Сухын поссоведүүдэй сессинүүд дээрэ арадай ажахын түсэб дүүргэлтэ, хүн зоной соёлой хэрэглэмжэ хангаха талаар оролдолго гаргаха тухай нэгэнтэ бэшэ хэлэгдэдэг, хэмжээ ябуулгануудшье абтадаг байна.

Райсоведэй дэргэдэ байгуулагдаһан саг үргэлжын комиссинууд һайнаар ажаллана гэжэ тэмдэглэмээр. Тамирай, Заринска, Алтайн сельсэ болон сомоной Соведүүдэй депутадуудай бүлэгүүдэй ажал хүдэлмэрие һайшаамаар. Жэшээнь, Хүдэриин сомсоведэй депутадуудай оролдолгоор Хүдэри-Сомон, Ара-Алцаг болон бусад тосхонууд болбосон түхэлтэй болгогдоо. Үйлсэнүүдынь заһабарилагдажа, захаринь модоор һуулгагдаа, харшануудынь будагдажа, тосхонуудай түхэл шарайнь хубилба.

Районой доторхи депутадуудай 49 бүлэг тоологдодог. Тэдэнэр ажалша коллективүүдэй урдахи зорилгонуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэнь ехэ нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сухын арһанай заводой арадай депутадуудай бүлэг продукциин шанар дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эдэнэй оролдолгын ашаар заводой зарим цехүүдэй ариг сэбэрые сахилга дээшэлээ, түсэбэй дүүргэлтэшье, продукциин шанаршье һайжараа.

Алтайн һү һаалиин ажал хэрэгүүд депутат Л. Д. Шагдуровагай нүлөөн доро һайн тээшээ нилээд хубилаа. Лидия Доржиевнагай хүтэлбэрилдэг постын депутадууд фермэ дээрээ ажалай журам шангадхаха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Үнсэдэйнгээ хойноһоо һайнаар харууһалжа, тэжээлыень хубаажа, һү, һаалияа дээшэлүүлхэ арга тэдэнэр гүйсэд хэрэглэхые оролдоно.

Шара-Голой, Ехэ-Хүдэриин, Ехэ-Нугын сельсэ, сомоной Соведүүдэй депутадуудай ажал ябуулга эдэбхижээ. Тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар Тамирай сельсоведэй хүдэлмэрилэгшэд нилээдгүй хүдэлмэри хээ. Һунгашадай захилнуудай олонхинь бэелүүлэгдээ. Шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоно. Хүдэри-Сомондо АТС баригдаа, Хүдэриин, «Пограничный» болон Ехэ-Нугын совхозуудта хоёр байратай гэрнүүд олоор бодхоогдоһон байна. Мүн тосхон һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар хүдэлмэри эмхидхэгдэбэ. Тингэжэ Хяагта хотынгоо үйлсэнүүдэй захаар модо олоор һуулгаһан байнабди.

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулха хүсэлтэйгөөр хамһабариин 2 ажахы байгуулагдаһан байна.

Районой доторнай эхэнэрнүүдэй соведэй, нүхэдэй сүүдэй болон арадай дружиннигуудай үүргэ нилээд дээшэлээ, ажал хүдэлмэриньшье һайжараа. Хүдэри-Сомоной соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн «Сибирячка» гэжэ клубай ажал хүдэлмэридэ депутадууд хабаадалсадаг болоо. Мүн тэдэнэй үүсхэлээр хүдөөгэй ажалшадай хамтын суглаанууд олоор үнгэргэгдэнэ. Эдэ суглаанууд дээрэ районой ажалшад Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе амжалтатайгаар угтаха тухай социалис уялгануудые баталан абаад, тэрэнээ заатагүй дүүргэхын тула шармайн оролдожо байна.

Сельсэ, сомоной Соведүүдэй ажал хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха тухай хөөрэлдөөнүүд сесси болон семинарнууд дээрэ олоор хэлэгдэдэг юм. Эрхимээр ажалладаг Соведэй гүйсэдкомой түрүү онол арганууды дамжан, тэрэниинь халан абаха асуудал үргэнөөр табигдана. Илангаа энэ жэл депутадуудай үдэрнүүд олоор үнгэргэгдэжэ байна. Тэрэшэлэн сельсэ, сомоной Соведүүдэй, түрүүлэгшэнэрэй зүблөөнүүд болон семинарнууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ байдаг. Энэмнай ехэ туһатай, олон юумэндэ һургадаг гэжэ мэдэдэг дээрэһээ бидэнэр энэ һуралсалаа саашадаашье үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэйбди.

Колхозууд болон совхозуудта шефскэ туһаламжа үзүүлхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана. Илангаяа үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хаһада депутадуудай саг зуурын постнууд олоор байгуулагдан, туһаламжа һайнаар үзүүлэгдэдэг байһан. Мүнөөшье, хабарай тарилгада бэлэдхэлэй халуун хаһада, депутадууднай миин һуунагүй, энэ хүдэлмэреэ амжалтатайгаар үнгэргэхын тула оролдолго ехээр гарганад. Түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула манай районой ажалшад бии байгаа бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

Ц. БАБУШЕЕВ,
арадай депутадуудай Хяагтын районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

Гаванын авто-заһабарилгын завод — Кубын машина бүтээлгын промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэн. 1964 ондо Советскэ Союзай техническэ туһаламжатайгаар бодхоогдоһон энэ завод совет-кубын хани барисаанай нэрэмжэтэй юм.

Предприятиин хүдэлмэришэд болон инженернүүд Соведүүдэй ороной ажабайдалаар ехэтэ һонирходог. Эндэ «Советскэ Союз тухай та юу мэдэхэбта?» гэһэн конкурс ходо үнгэргэгдэдэг. Тэрээндэ заводой хүдэлмэришэд олоороо хабаадалсадаг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ээлжээтэ конкурсдо илагшад Хуана Кортино ба Мариэла Чавес Диас.

ТАСС-ай фотохронико.

ТУҺАТАЙ УУЛЗАЛГА

...ржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшын институдай индустриально-педагогическа факультедые ...лэн дүүргэһэн 25 сту... 1976 ондо республикын ...дунда һургуулинуудта, ...щинуудта хүдэлхэеэ та... Үнгэрэгшэ энэ хуга... соо 254 студент очноор, ...удент заочноор манай ...льтедтэ һуража гараа. ...һургуулинуудта, илан... хүдөө нютагуудта манай ...тедэй бэлдэдэг мэргэ... ...багшанар дуталдадаг ...Тиимэһээ 1-дэхи курсда ...удентые абадаг һаа, тус... ...тоолой ёһоор мүнөө 75-... ...үргэгдөө. Дүрбэн жэлэй ...да эрхим бэрхээр һура... ...үчна хүдэлмэридэ эдэб... ...ээр хабаадалсадаг сту...үүдые факультедтээ ... гэжэ оролдодогбди. ...жэ сеһэдымнай бэлдэһэн ...ша институдтаа хүдэлөөд. ...нтурануудта һуража бай... республикынгаа һургули... ...ай багшална, директорээр ...нэ.

...мөө жэл институт дүүр... ...һэ байһан студентнүүдые ...й факультет дүүргэһэн ...жэлтэдэй хүдэлмэритэй, ...айдалтай танилсуулха зо...лтой уулзалга һаяхан үн...дэбэ.

...культедэй партбюрогой ...етарь, доцент Д. Д. Дон... ...а баяр ёһололой оршон ...елда үдэшые нээжэ, ...шалгын үгэнүүдые хэлэбэ. ...итудай кураторнуудай нэ... ...үнинэй багша С. В. Ду...зов, техническэ эрдэ... кафедрые даагша, фи...зматематическа эрдэмэй ...ндат В. В. Левченко гэг... үгэ хэлэһэн байна. Тех...ескэ эрдэмтэй багша ха...рүндэтэй, һурагшадые ажал...дуратайгаар хүмүүжүүлхэ ...тэ шухала үүргэ дүүргэ... гэжэ тэмдэглээ.

...евань Улаан-Үдын техни... мэргэжэлэй 7-дохи учи...щин багша С. Ц. Дымжи... ДОСААФ-ай курсануудай ...а С. В. Кочилов гэгшэд ...угай үгэ хэлээ. Мүнөө ...итут дүүргэхэеэ байһан ...центнэрэй зүгһөө 4-дэхи ...ын студент С. Мантуров ...лгада хабаадагшадта ба...үргэжэ, аха нүхэдэйнгөө ...эгээр багшын хүдэлмэри...үүн сэхэ, нугаршагүй бай... гэжэ мэдүүлбэ.

...ашадаа иимэ уулзалганууд ...лта болохо юм.

Г. НАЗАРОВ,
факультедэй декан.

БАМ

УРДА-ЯХАДАЙ ТПК: БАЙГААЛИ БҮТЭН ҮЛӨӨГДЭХЭ

Янгинама хүйтэн, оёортоо хүрэтэрээ хүрэшэһэн горход, мүнхэ сэбдэг, хүдэлдэг газар, богонихон зун... Урда Яхадта, БАМ шадар түрүүшынхеэ байгуулагдажа байгаа территориально-үйлэдбэриин комплекс (ТПК) баригшад эдэ бүгэдэнтэй сүм ушарһан байха юм. Мүнөө иишэ түмэр харгы табигданхай. Нерюнгриин уурхайда нүүрһэ малтажа эхилэнхэй, саашадаа кокслогдоһон нүүрһэн малтагдаха. Орон доторнай нүүрһэ шанаржуулгын эгээл томо фабрика, уураар хүдэлдэг электростанци бодхоогдоно. Нерюнгри гэжэ залуу хото ургажа байна.

Хойто зүгэй байгаали айхабтар холборхой. Нэгэ хэдэхэн сантиметр үрэжэлтэй хүрьһэниинь мүнөөнэй хүсэ ехэтэ техникын нүлөөдэ бэлэхэнээр бутаржа, модон болон бургааһад гэмтээгдэдэг байна. Горход болон нуурнуудайнь уһанай айхабтар хүйтэн байдаг дээрэһээ тэдэнэй өөһэдөө арюухан сэбэр бололго айхабтар хомор юм. Эдэ бүгэдэ байгаалиие хамгаалгада нилээд ехэ мүнгэ һомолхо баатай болгоно. Иимэ ябуулганууд проект табижа байха үедөө урдшалан хараалагдаха болоно бшуу.

Түрүүшын жэлнүүдтэ Нерюнгридэ 30 гаран багахан котельнэ хүдэлдэг байгаа. Эндэхи нүүрһэ юрын гуримаар галдахада хүсэд дүүрэдэггүй дээрэһээ агаар руу хаягдадаг үнэһэ шандаруунь хэмһээ үлүү байгаа. Мүнөө томодхогдоһон хоёр котельнэ город ба үйлэдбэриин барилгануудые дулаагаар хангадаг, халуун уһа үгэдэг, шатаагдаһан нүүрһэнэй үлэгдэл сэбэрлэгдэдэг. Хэрэглэгдэһэн уһа биологическа аргаар сэбэрлэдэг түхеэрэлгэтэй, гэр һуудалай канализаци эндэ һая ашаглалгада оруулагдаба. Энэмнай Нерюнгри хотын бүхы хүн зоной ургалтые хараадаа абан, хангажа шадаха юм.

Энэ жэлдэ электрын элшэ үгэхэеэ байһан Нерюнгриин ТЭС-эй түрүүшын энергоблок дээрэ түлишын галдагдан шатаагдалгын продукциин үлэгдэлэй 98 процентнь сэбэрлэгдэхэ юм. Мүн нүүрһэ шанаржуулдаг фабрикаһаа агаар руу хаягдадаг зүйлнүүд баһал иимэ аргаар сэбэрлэгдэхэ. Эндэ нүүрһэ ашаалха үедэ гарадаг тооһо даралга шиидхэгдэнхэй.

Үбэлдөө уурхай соо нүүрһэ малтаха үедэ гараһан тооһонтой тэмсэхэ гээшэ ехэ орёо хэрэг юм: хүйтэнэй шангадаха бүри тэһэлхэдэ, нүүрһэ ба шорой ашаалан зөөхэ үедэ гарадаг тооһон улам ехэ болодог. Энэ асуудалые шиидхэхын тула научна организацинууд хабаадуулагдана. Тодорхойлбол, энэнь СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Яхадай филиалай Хойто зүгэй ашагта малтамал олзоборилгын институдта ябуулагдажа байгаа хүйтэнэй сагта тооһо саһаар дараха гэһэн ехэ һонин арга болоно.

Урда Яхадтахи ТПК-нуудай томонууд барилгануудые уһаар хангаха түхеэрэлгэнүүдэй проект табигданхай. Тэдэнэй нэгэн —эгээл ехээр уһа хэрэглэдэг —нүүрһэ шанаржуулгын фабрикада хэрэглэгдэһэн уһа хэдэн дахин сэбэрлэлгэ болоно. Тиин хороһон уһа дахинаа дүүргэхын тула холо бэшэ, хажуудань байһан нүүрһэнэй уурхай руу лэбшэн ороһон газар доорохи уһан хэрэглэгдэхэ юм.

Ашагта малтамал олзоборилон абадаг үйлэдбэритэй районуудта газараа һэргээн шанаржуулха (рекультиваци) гээшэ ехэ хүндэ хүшэр юм. Урда Яхадташье тиимэл байгаа. Ехэнхидээ биологическа талаарнь һэргээн шанаржуулга байгаалиин шэмэрүүн байдалһаа үрэжэлтэй хүрьһэнэйнь нимгэн, шулуутай дээрэһээ нилээд хүндэ хүшэр байдаг. Тингэбэшье энэ жэлһээ горно-техническэ, ерэхэ жэлһээ биологическа талаарнь һэргээн шанаржуулга эхилхэ. Саашадаа 1990 он болотор промышленна барилгануудай хэгдэхээр хараалагдаһан газарһаа жэлэй оухэндэ 15-һаа 27 хүрэтэр гектарынь ойн ажахыда бусаагдахаар хараалагдана.

Мүнөө нүүрһэнэй комплексын талмай дээрэ ой модо хамгаалгын гурим байгуулагдана. Дүрбэн миллионһоо үлүү гектар ой тайга авиациин хүсөөр түймэрһөө харууһалагдадаг, Нерюнгри хотые тойруулаад найдамжатай ногоон зоно бии болгогдоно, дүрбэн лесничество байгуулагданхай. Гүрэнэй заповедник бии болгохо бэлэдхэлэй хүдэлмэри 1981 онһоо ябуулагдажа байнхай. Тэрэ Олекмэ голой һаба һалаагай 700 мянгаад гектар талмай эзэлхэ юм. Дунда-Сибириин тайга, тайгата-хадын ой болон Сибириин ан амитадай түлөөлэгшэд болохо: оро, гүрөөһэн, халюун, американ норко, булган, шэлүүһэн, хара тохорюун, ондоошье ан амитад ба шубуун ойроо хүртеэгүй зандаа үлөөгдэхэ юм.

Мүнөө байгаали хамгаалха асуудал Урда Яхадтахи ТПК-гай барилгын ба тэрэниие ашаглалгада оруулха гол хэмжээ ябуулгануудай тоодо ородог.

Валентин РОЗИН,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Яхадай филиалай байгаали хамгаалха таһагые даагша.
(АПН).

ЯРОСЛАВ ГАШЕГАЙ НЭРЭМЖЭТЭ

Эрхүү хотодохи Ангар мүрэнэй эрье тээшэ гарадаг үйлсын булангай байшанда «Чех гайхамшагта уран зохёолшо-коммунист Ярослав Гашегай хүндэлэлдэ үйлсэ нэрлэгдээ» гэжэ бэшээтэй мрамор самбар һаяхан тогтоогдобо. Городой ордоной байшангай ханада ондоо дурасхаалта самбар бии болонхой. 1920 ондо эндэ 5-дахи Улаан Армиин политотделдэ Гашек хүдэлһэн юм гээд тэрэ һануулна. Тэрэнэй бүридэлдэ Гашек Волго мүрэнһөө Байгал хүрэтэр дайшалхы зам гаталһан. Эрхүүдэ дүрбэ хахад һара соо байха үедөө Ангар шадарай нютагуудта Соведүүдэй засаг һэргээн тогтоохын тулада ехэ юумэ хэһэн байгаа.

Ярослав Гашек политотделдэ интернациональна таһагые хүтэлбэрилдэг. Ород, венгер, немец, поляк хэлэнүүд дээрэ гарадаг солдадуудай ба хүдэлмэришэдэй газетэнүүдтэ хүдэлдэг һэн. Социализмда гүнзэгы этигэл найдалаар нэбтэрэнги, дайсадые үзэн ядадаг статьянуудые, очеркнуудые, фельетонуудые бэшэдэг һэн.

Чех сатиригай фельетонууд болон статьянуудай «Ой модоной архи, гүлзөөргэнын архи» гэһэн суглуулбариие Зүүн-Сибириин номой хэблэлэй барлан гаргаһаниинь Гашегай уран бэлигые хүндэлдэг совет уншагшадта һайн бэлэг болоһон байна.

Георгий КИЛЕССО.
(АПН).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

КНДР-эй ВЕРХОВНО АРАДАЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

ПХЕНЬЯН. КНДР-эй Верховно арадай суглаанай ээлжээтэ сесси эндэ нээгдэбэ. КНДР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэ, республикын 1983 оной бюджедые баталан абаха асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдана.

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь КНДР-эй президент Ким Ир Сен сессиин хүдэлмэридэ хабаадана.

КАРЛ МАРКСЫН ЖЭЛЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЕРЛИН. Республика дотор тэмдэглэгдэжэ байһан Карл Марксын жэлэй хүндэлэлдэ ГДР-эй үйлэдбэриин коллективүүдэй амжалтанууд тухай мэдээсэлнүүд ороной бүхы заха булангуудһаа абтана.

Ажалай бүтээсые горитойгоор дээшэлүүлхэ гээшэ Шведт хотын нефть болбосоруулгын комбинадай олон мянган хүн зонтой коллективэй абаһан социалис уялгануудай гол удхань болоно. Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулжа, түүхэй эд болон материалнуудые бодомжотой зүбөөр хэрэглэжэ, тэрэшэлэн хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалые һайжаруулжа, энэ зорилгые шиидхэхээр түсэблэнэ.

Металлургнуудшье химигүүдһээ гээгдэнэгүй. Жэшээнь, Тале хотодохи прокатна заводой хүдэлмэрилэгшэд түсэбһөө гадуур 5 миллионһоо дээшэ маркын продукци үйлэдбэрилхэ уялга абанхай.

БАЛАТОН НУУРЫЕ ХАМГААЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД

БУДАПЕШТ. Курортын томо түб Шиофогто дүтэ шадар Балатон нуурай уһанай бүридэлые шалгаха мүнөөнэй шэнэ лаборатори баригдаба. Мэргэжэлтэд нуурай уһые шалгажа байха.

Аяншалгын хаһын үедэ нуурай үзэсхэлэн һайхан эрье дээрэ хахад миллион аяншалагшад үдэр бүри амардаг юм. Гэбэшье энэ табан жэлдэ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха правительствын программын гол объектнүүдэй нэгэн гэжэ Балатон нуурай соносхогдоһон тухай зарим хүнүүд мэдэнэгүй бшуу. Аяншалагшадай улам олошоржо, коммунальна барилгануудай ургэдэжэ байхада, мэргэжэлтэд нуурай хуби заяагаар улам ехээр һанаагаа зобоно.

Балатон нуурые аршалан хамгаалха хэмжээнүүдэй дунда Кишбалатон гэхэ гү, али Бага Балатониие һэргээлгые нэрлэжэ болоно. Үни хада энэ нуур хатаагдажа, нуга сабшалан, бэлшээри болгогдоһон юм. Тиин мүнөө тэрэнэй һабые дахин уһаар дүүргэхые түсэблэгдэнэ. Арбан жэлэй туршада бэелүүлэгдэхэ энэ хэрэгтэ 1 миллиардһаа дээшэ форинт гаргашалагдахаар хараалагдана.

ШЭНЭ ЮУМЭ ҮҮСХЭГШЭДЭЙ ХУБИТА

ПРАГА. Ухаалан зохёогшодой ба уралан нарижуулагшадай ажал ябуулга Чехословакиин арадай ажахыда экономическа горитой ашаг үрэ үгэдэг юм. Гансахан нёдондо жэл уралан нарижуулгын арбаад мянган дурадхал оруулһанай ашаар республика дотор 460 миллионһоо дээшэ крон алмагдаһан байна.

Арадай ажахые түсэбэй ёһоор эрхилэлгын гуримые нарижуулан һайжаруулха талаар орон дотор абтажа байгаа хэмжээнүүд хүдэлмэришэдэй, инженернүүд болон технигүүдэй зохёохы ажал ябуулгын дүнгүүдые бодото дээрэнь хэрэглэлгэдэ туһа нэмэри болоно. Энэ табан жэлдэ уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодой оруулһан дурадхалнууд хэдэн миллиард кроной экономическа ашаг үрэ үгэхөөр хараалагдана.

КИНОАКТЁР ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

...абанскын районой «Бай...» кинотеатрта, мүн хү...мэришэдэй «Тимлюй» гэ... клубта РСФСР-эй ара... артист, хорёод фильм... наадаһан киноактер Бу... Николаевич Вампиловай ...өохы ажал ябуулгада зо...ллагдаһан киногой үдэшэ... үнгэргэгдэбэ. Буряадай ...СР-эй кинофикациин уп...ленинин хүдэлмэрилэгшэ ...Р. Павлова һонирхолтой ...рео хэхынгээ хажуугаар, ...стын хабаадаһан «Крик ...шины», «Последняя охо...», «Великий самоед» гэжэ ...ильмүүдһээ хэһэгүүдые ха...ула.

Үдэшэнүүдэй түгэсхэлдэ ...ряад орон тухай баримта, «Пора таёжного подснежника» гэжэ уран һайхан фильм табигдаһан бай...

Эдэ үдэшэнүүдтэ суглархан хүнүүд барандаа сэдьхэлэ хананхай тараад һэн.

Н. МОРДВИНОВА.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

«77-ой БҮЛЭГЭЙ» ГЭШҮҮН – ОРОНУУДАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ УУЛЗАЛГА

БУЭНОС-АЙРЕС. Азиин, Африкын ба Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа 125 гүрэниие нэгэдүүлдэг «77-ой бүлэгэй» гэшүүн-оронуудай министрнүүдэй табадахи уулзалга эндэ нээгдэбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй, экономикын ба гадаадын худалдаа наймаанай министрнүүд, дүн хамта 800 шахуу делегат хүгжэнги капиталис гүрэнүүдэй ба хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондохи харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. «77-ой бүлэгэй» юрэнхы хараа шэглэл уулзалгын үедэ баталагдан абтахаар хараалагдана. Энэ жэлэй июнь һарада Белградта болохо ЮНКТАД-ай VI сесси дээрэ (худалдаа наймаанай ба хүгжэлтын талаар ООН-ой конференци) энэ бүлэг тодорхойлһон хараа шэглэлээ табиха байна.

Аргентиин президент Рейнальдо Биньоне хуралдаае нээхэдээ, томо ехэ капиталис гүрэнүүд дэлхэй дээрэхи экономикын доройтон уналгада, хүдэлмэригүйшүүлэй ургалтада, хүгжэжэ байгаа оронуудай бусад асуудалнуудта ехэ гэм зэмэтэй гэжэ тэмдэглээ. Худалдаа наймаанда хашалта харшалалта хэхэдэнь, мүнөө үедэ хүгжэжэ байгаа оронууд харин гүрэнүүдтэ 600 миллиард долларой үри шэритэй болоһон байна гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Кубын Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро уулзалгада хабаадагшадта амаршалга эльгээхэдээ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые үүдхэжэ, экономическа доройтон уналгын түлөө имагтал империализм харюусалгатай байна гэжэ тэмдэглээ. Энэ доройтон уналга нэн түрүүн хүгжэжэ байгаа оронуудта туйлай ехэ уршаг тойбо татана.

Эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ нэгэдэлээ бэхижүүлхыень арадуудые уряалһан бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой һаяхан Делидэ болоһон VII конференциин тогтоолнууд тухай Ф. Кастро һануулба. Энэ уулзалгатнай дэлхэй дээрэхи экономикые үнэн зүбөөр гуримшуулха замда шухала алхам болохо аабза гээд найдажа байһанаа Кубын хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлээ.

Индиин, Алжирай, Боливиин, Бразилиин, Габоной, Иракай, Колумбиин, Тунисай ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гүрэнүүдэй хоорондохи али бүхы харилсаанда адли тэгшэ эрхэ, үнэн зүб байдалые хангангүйгөөр, газар дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал тогтоожо болохогүй гэжэ тэмдэглэбэд.

СЕНЕГАЛАЙ ҺАЙНДЭР

ДАКАР. Сенегалай ниислэл хотын талмайнууд, үйлсэнүүд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Национальна һайндэртэй — бэеэ дааһан үдэртэй дашарамдуулан, эндэ залуушуулай жагсаал, сэрэгэй парад үнгэргэгдөө.

Национальна нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ республикын президент А. Диуф оронойнгоо арад түмэндэ хандажа, урда тээхэнэнь үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Сенегалые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр өөһэдөө хангахын тула хүдөө ажахые хүгжөөхэ гээшэ ороной урда табигдаһан экономическа зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Правительство залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ, залуу үетэнэй юрэнхы эрдэмэй һуралсалые, мэргэжэлэйнь бэлэдхэлые хангалгада гол анхаралаа хандуулха байна гэжэ А. Диуф социальна хүгжэлтын зорилгонуудта тогтожо хэлэбэ. Оронойнгоо газар дайдын бүрин бүтэн байлгые сахин хамгаалха хэрэгтэ республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үүргэ ехэ гэжэ Сенегалай президент тэмдэглээ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТАЛА БАРИГШАДАЙ ЖАГСААЛ

БИСАУ. Иимэ олоной хабаадалгатай жагсаалые Гвинейн ниислэл — Бисау хото хэзээдэшье үзөөгүй юм. «Африкада — амгалан байдал хангаха» — гэһэн уряа лозунгтой эб найрамдалай тала баридаг олон мянган хүнүүдэй хабаадалгатай митинг болобо. Европын, Азиин, Африкын ба Латиин Америкын залуушуулай болон студентнэрэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, РГБ-гэй хүтэлбэрилэгшэд, Бисаугай олон мянган хүн зон тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

Ниислэл хотын талмайнуудай нэгэн дээрэ митинг болобо. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн Вашингтоной гэмтэ ябуулгануудые үгэ хэлэгшэд эрид буруушаагаа.

Империалис бүлэгөөрхидэй зээрхэг түримхэй политика Африка түбидэ ехэ аюул тохёолдуулна.

МПЛА-гай ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ БА СЕКРЕТАРИАДАЙ ЗАСЕДАНИ

ЛАУНДА. Провинцинуудай партийна ба залуушуулай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар МПЛА — Ажалай партиин ЦК-гай Политбюрогой ба Секретариадай үргэдхэгдэмэл заседани эндэ болобо. Анголын обществын ажабайдалда МПЛА—Ажалай партиин хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлгэдэ хабаатай бүлэг асуудалнуудые тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн байна. Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбооe саашадань бэхижүүлхэ, экономикын гол һалбаринуудта шэнэ эхин эмхинүүдые байгуулха, тэдэнэй ажал ябуулгыень эдэбхижүүлхэ, партийна пропаганда ба агитациие һайжаруулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаһан байгаа.

Анголодо социализм амжалтатайгаар байгуулхын тула национальна нэгэдэлые бэхижүүлхэ гээшэ тон шухала удха шанартай гэжэ республикын сэрэгэй-политическэ байдалые зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэмдэглэгдээ.

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БЭХИЖЭНЭ

ДЕЛИ. Индиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани харилсаан адли тэгшэ эрхын, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, һайн һайхан һанал бодолой гол ёһонуудта үндэһэлдэг байна. Хоёр ороной хоорондохи олон талын, нэгэ нэгэндээ ашатай туһатай харилсаа холбооной ашаар хани барисаамнай жэлһээ жэлдэ хүгжэн һалбарна гэжэ Индиин Республикын президент Заил Сингх мэдүүлбэ.

СССР-һээ Индидэ байдаг шэнэ элшэн сайд В. Н. Рыковэй үнэмшэлгын грамотануудые барюулалгын баяр ёһолол дээрэ президент үгэ хэлэхэдээ, хоёр ороной правительствануудай ба арадуудай холбоо барисаагаа саашадаашье бэхижүүлхээр шиидэнхэй байһыень заагаа. Совет болон Индиин хүтэлбэрилэгшэдэй 1982 оной сентябрь болон ноябрь һарануудта Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ энэ ушар үшөө дахин батадхагдаһан байна.

Республикын экономическа бэеэ дааһан байдалые бэхижүүлгэдэ Советскэ Союзай туһаламжа ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ Заил Сингх хэлэбэ. Элдэб асуудалнуудаар манай олон талын харилсаан хэлбэришэгүйгөөр, залан сэхээр хүгжөөгдэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. СССР-эй ба Индиин хоорондохи эб найрамдал, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай 1971 оной август һарада гар табигдаһан договор хоёр ороной холбоо барисаае улам бэхижүүлнэ.

Индиин-совет харилсаан уласхоорондын оршом соохи байдалые амгалан тайбан, тогтууритай болгохо аргатай юм гэжэ президент саашадаа тэмдэглэбэ.

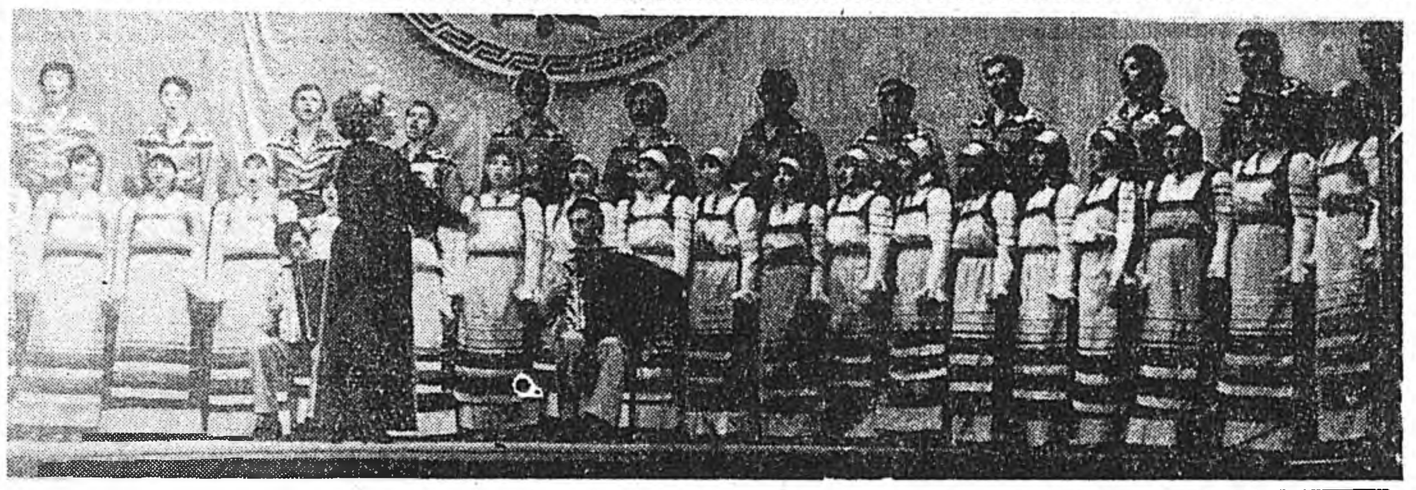
БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАХЫН ТҮЛӨӨ

СТОКГОЛЬМ. «Эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө» уряа доро Швециин миллионһоо дээшэ хүн гараа табиба.

Христианска церковьнүүдэй Швециин соведэй үүсхэлээр гар табилга суглуулгын хэрэг нёдондо жэлэй октябрь һарада эхилээ һэн. «Ажабайдал ба эб найрамдал» гэһэн христианска бүхэдэлхэйн конференциин урда тээ тэрэ үнгэргэгдэнэ. Тус конференци апрелиин 20—24-дэ Швециин эртэ урдын Упсала хотодо болохо. Эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хуряахын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ бүхы түбинүүдэй христиан шажан мүргэлтэнэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ гээшэ конференциин гол зорилго болоно.

СИРИИН ПРЕЗИДЕНТТЭЙ УУЛЗАЛГА

ДАМАСК. Сириин президент Х. Асад Палестиные сүлөөлхэ Арадай фронтын генеральна секретарь Ж. Хабаштай уулзаба. Уулзалгын үедэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал, Палестинын асуудал ба бусад асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байгаа. Палестинын араб арадай асуудалнуудые шиидхэлгые буруу һүргэхэ, энэ районой оронуудта гуримшуулгын бэеэ тушааһан түсэбүүдые баадхаха талаар шэглүүлэгдэһэн империализмын ба сионизмын харата муухай үгэсөөнүүдтэ харюу сохилто үгэхэ шухала гэжэ Х. Асад болон Ж. Хабаш батална.

ТООСООТО КОНЦЕРТНҮҮД

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдан, уран һайханай коллективүүдэй тоосоото харалганууд хаа хаанагүй боложо байна. ЛВРЗ-гэй цехүүдэй дуушадай, хатаршадай, хүгжэмшэдэй концерт һайндэрэй оршон байдалда үнгэрөө. Эдэ коллективүүдэй уран һайханай хүдэлмэридэ бүри олон хүн хабаададаг болоо гэжэ харалга гэршэлбэ. РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. И. Хижняков тэдэнэй уран бэлигые шадамараар мүлижэ, үндэр эрилтын хэмжээндэ хүргэжэ шадаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Тиихэдэ Буряадай комсомолой шангай лауреат, Буряадай АССР-эй Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай управлениин харьяата «Сибирьские узоры» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамблиин тоосоото концерт эрхим һайнаар үнгэрөө.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Северобайкальск хотын искусствын һургуулиин һурагша Алёша Ивахненко аккордеон дээрэ наадана. 2. «Сибирские узоры» ансамблиин хоор.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

«БАЙГАЛ»—НОЁХОНДО

Ноёхондо «Байгал» ансамблиин хатаршад, дуушад ерэжэ, концерт харуулаа. Наартай зохидоор, нрагуу һайханаар хүгжэм шэнхинэжэ уян нугархай хүбүүд, басагад хүхюун солбоноор хатаржа, бидэнэйе баясуулаа. Бидэнэй залуудаа ёохорто дууладаг дуунууднай мулигдэжэ, хүгжэмэй гоё һайхан долгин соо эбхэрэн, зүрхэ сэдьхэлыемнай баясуулаа.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэл соо соёл болбосоролнай, залуушуулаймнай эрдэм бэлиг али зэргэ хүгжөөб гэжэ «Байгал» ансамблиин артистнууд гэршэлэн харуулба.

А. БУДАЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

соёлой һонин

ШЭНЭ НОМУУД

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекэдэ шэнэ олон ном ороо. Илангаяа искусствын литературын талаар һонин номууд олон.

«Үе сагаан шарай» («Лицо времени») гэжэ ном Москвагай «Детская литература» хэблэлээр 4-дэхеэ хэблэгдэн гараһан байна. Авторынь — Леонид Волынский. Академическэ искусствын тогтонижоһон хуули заншалые баримталангүй, шэнэ юумэ үүсхэгшэд гэжэ түүхэдэ хэлүүлһэн уран зураашадай хуби заяан тухай автор гүнзэгы бодомжотойгоор хөөрэнэ. Нүүдэл выставкэ эмхидхэжэ, өөһэдынгөө зураһан зурагуудые хүн зондо харуулжа ябадаг байһан уран зураашадай бүтээлнүүд түрэл арадайнгаа ажабайдалай,ород ороной байгаалиин дүүрэн амисхалтай байһан юм гэжэ автор эдиршүүлдэ ойлгуулна. Крамскойн, Перовой, Саврасовай, Репинэй, Суриковай, Ярошенкын, Поленовэй, Левитанай, Серовой намтар тухай, тэдэнэй зохёохы ажал тухай, тэдэнэй бүтээлнүүдэй түүхэ тухай уншагшад олон юумэ мэдэжэ абаха юм.

Тиихэдэ уһан шэрээр зураһан зурагуудай выставкэ мүнөө сагта үсөөн эмхидхэгдэдэг юм. «Рисунок. Акварель» (М. «Художник» хэблэл 1981) гэһэн альбом хадаа Россиин Федерациин уран зураашадай карандашаар, уһан шэрээр зураһан эрхим зурагуудтай танилсуулна. Альбом соо үгтэһэн буулгабаринуудай ехэ зурагууд Бүхэроссиин хоёрдохи выставкэдэ (1978 он) табигдаһан байна. Имагтал уран зураашад-графигуудай бэшэ, мүн тоһон шэрээр зураашадай, монументалистнуудай, скульпторнуудай бүтээлнүүд табигдаһан юм.

«Совет Россиин монументалистнууд» гэжэ И. Н. Воейковэй альбом һонин байха. С. Н. Ивановой, А. Н. Кузнецовой, С. Н. Щербининэй болон бусад мастернуудай бүтээлнүүдэй зүйлнүүд альбом соо бии.

Суута уран зураашан П. Пикассогой (1881—1973) түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдан, выставкэнүүдэй каталог Москвагай «Искусство» хэблэлээр 1982 ондо гараа.

В. РУБЦОВА,
библиограф.

«ХОРИИН ДАЙДАДА»

Хориин библиотекэнүүдэй түбэй хүдэлмэрилэгшэд Буряадай АССР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойн баярые угтуулан, үргэн олон уншагшадайнгаа дунда ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэй хүсөөр «Буряадай АССР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтая!» гэһэн аман үгын журнал эмхидхэгдээ. Тэрэнь түрэл хизаар дайдымнай экономикын болон соёлой хүгжэлтэ тухай уншагшадта, мүн шагнагшадта дуулгана. Аман үгын журналай редколлегиин гэшүүд: ахалагша библиотекарь В. И. Тимофеева, методист В. Б. Гомбоева гэгшэд Үдын совхозой Баруун-Хасууртайн һаалишад болон зонишодтой, Хүлэй совхозой малшадтай, Хүрбын совхозой луговодуудтай, механизаторнуудтай уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна. Тиихэ зуураа, Буряадай уран зохёолшодой һүүлэй үедэ бэшэһэн шүлэгүүдтэй, поэмэнүүдтэй, рассказууд болон повестьнуудтай танилсуулһан байха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр уншалгын зал соо «Хориин дайдада» гэһэн стенд эмхидхэгдэбэ. Тэндэ хонгор баян Хори нютагта түрэһэн гараһан уран зохёолшодой номууд табигданхай. Гадна нэгэ зарим номуудынь энхэ һайхан Совет засагай жабхаланта, жаргаланта 60 жэлэй туршада Хориин районой экономикын болон соёлой хүгжэлтэ тухай хөөрэжэ үгэнэ.

Стенднүүд дээрэ табигдаһан номууд саг үргэлжэ шэнэлэгдэнэ.

Хүдөө һууринуудтахи бүхы филиалнуудтань мүн лэ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан номой выставкэнүүд, уншалганууд үнгэргэгдэжэ байна.

* * *

Районой үхибүүдэй библиотекын уншалгын зал соо «Буряадай уран зохёолшод—үхибүүдтэ!» гэһэн выставкэ эмхидхэгдээ. Тэндэнь уран зохёолшод Хоца Намсараевай, Бавасан Абидуевай, Цырен-Базар Бадмаевай, Цырен Шагжинай, Цырен-Дондок Хамаевай болон бусадай номууд табигдаа.

Һурагшадай хабарай амаралтын үедэ эндэ буряад литературын ба искусствын хүгжэлтэ тухай понирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

АЯАР ХОЛЫН ДОНБАССТА

Донецкдэ гайхалтай хүн ажаһуудаг. Нэрэнь—Булат Бутунаев. Газар дороһоо галта шулуу абадаг мэргэжэлтэй хүн. Гэбэшье шахтёр байхаһаа гадна, уран зохёолшо юм.

Һаяхан «Һайн даа, эсэгэ нютаг» («Спасибо, отчий край») гэһэн шүлэгүүдэй суглуулбари «Донбасс» гэжэ хэблэлээр гараа. Авторынь—Б. Бутунаев. Энэ ном хадаа поэдэй шүлэгүүдэй түрүүшын суглуулбари юм.

Б. Бутунаев түрэлхи хэлэн дээрээ бэшэдэг. Шүлэгүүдыень Г. Шуров оршуулаа.

Буряад поэт шахтёрнуудай нүхэсэл тухай, түрэл хизаар тухай, ажал тухай домоглон дуулана.

Б. Бутунаев горно техникум дүүргээд, Донбасс руу ерэһэн юм. Эдэгэй гэжэ буряад һууринда түрэһэн хүбүүн Украинада нютагжанхай. Түрэл тоонто украин нютаг хоёрынь зохёол соонь, зүрхэн соонь ниилэшэнхэй. Хоёр эхэтэйб, зүгөөр нэгэл зүрхэтэйб, хубаажа огто болохогүй гэжэ нэгэ шүлэг соогоо бэшэнэ. Буряад орон Украина хоёр Бутунаевай хоёр эхэ болоно ха юм.

Т. Г. Шевченкэдэ зорюулһан шүлэгүүдынь угаа һонин. Агуу ехэ кобзариин шүлэгүүд Буряад ороной уншагшадта үнинэй танил гэжэ шүлэг сооһоонь ойлгогдоно.

П. ДУБИНКА,
номдо дуратайшуулай нэгэн.

Донецк хото.

БУРЯАДАЙ СУУТА АНГУУШАН

Прибайкалиин коопзверопромхоздо Николай Григорьевич Шангин 21-дэхи жэлээ ангуушанаар ажаллажа ябана. Түрхэголдо шудхадаг Хаим, Ханмкэн горходой эхиндэ урдандаа тэрэнэй агнадаг газар оршодог һэн. 1979 ондо гал түймэртэ ехээр абтажа, олзоборилгын участогай хахадынь шахуу шаташаһан юм. Мүнөө үедэ дэбисхэрынь оройдоол 20.000 гектар болоно.

Агнууриин үедэ байрлахын тула Н. Г. Шангин хоорондоо 8—10 километрэй зайда 3 гэр баринхай. Хэрмэшэ, булгаша һайнууд 3 нохойтой, 20-дохи калибрай нэгэ сэмгэтэй дорбиг, бага калибрай ТОЗ болон «Лось-4» карабинтай юм.

Газарай хара байхада, октябрь һарын хоердохи хахадта нохойнуудые дахуулан агнуурида гарадаг. Энэ оогонихон болзор соо, 10—15 хоногой туршада, 20—25 булга, 50—100 хэрмэ буудана. Н. Г. Шангин үглөөгүүр эртэ отогһоо гаража, хушатай ой модон соогуур булга бэдэрнэ. Хэрбээ нохойнуудта намнуулаад, шулуун адха, модоной хунды болон орбон доро булганай хоргодоо һаань, элдэб арга мэхэ хэрэглэжэ, тэндэһээнь гаргадаг. Заримдаа хамаг нүхэ һубыень бүтүүлээд, гарахаар газартань 2—3 хабхаан табижархидаг. Үглөөгүүрнь ошожо шалгахадань, олонхи ушарта хабхаанда булган хүлөөрөө хабшуулдашаһан һуудаг.

Һаһанай ехээр ороод, нохойгоор агнаха аргагүй болоходонь, Николай Григорьевич хүбшэһөө гаража, олоһон олзоёо коопзверопромхоздо тушаагаад, гэр байрадаа ойрохоно 8—10 хоногой туршада туруута амитадые агнадаг юм.

Ноябриин тэнгээр Н. Г. Шангин хабхаанаар агнахаяа олзоборилгынгоо газарта бусана. Тэрэ 120 хабхаан агнуурида хэрэглэнэ. Хүдүүгэй, һойрой, шандаганай, хэрмэнэй мяхаар үүсэ хээд, хабхаануудаа бүдүүн хушын үзүүртэ хашажа бариһан шүргын хоёр үүдэндэ табидаг. Харин шүргэнь дээрэһээ жодоогой үдхэн шэлбүүһээр хушаатай байдаг. Иигэжэ зүүһэн хабхаандань булганһаа гадна, хэрмэн, һолонго ородог.

Январь-февраль һарануудта һаһанай ороходо, булган һаһан дээгүүр жэлээд, нэгэ мүрөөрөө агнуурингаа газар шалгажа гүйдэг. Энэ үедэ ангуушан булганай һүрэдэг мүр доро са... һа малтаад, хабхаан табижархидаг. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ булган нүхэнһөө гараад, хоол бэдэржэ, холуу зайгуултадаг. Иигэжэл габ шагайгаар, зурыса һүрэжэ ябатараа, хабхаанда баридажа, ангуушанай олзо болошодог юм. Н. Г. Шангин 20 жэлэй туршада ангуушан ябахадаа хурса, һубэргэн хүн хадаа айхабтар шэдабаритай, олзоборилгын шидитэй ёһотойл мастер болонхой. Ангай зан ... мэхэ хүсэд мэдэдэг. Хаана, хэзээ ямар ан байхаб гэжэ алдуугүйгөөр тэрэ тухайлдаг.

Хэрмэн, булганай арһа үбшэлгэ, хатаалгада анхаралаа ехээр хандуулдаг. Арһанай өөхэ, мяха нягтаар хюһажа һалгаагаад, тэлүүртэ татажа, халуун пеэшэнһээ холошог хатаадаг. Тэрэ ... доо эрхим шанартай ... арһа гүрэндэ тушаадаг.

Н. Г. Шангин ангууша боложо эхилһээр дүн хамта 1500 гаран булга баряа. Ан олзоборилхоһоо гадна, ал... па, жэмэс, һамар, тангалай үбһэ болон эм домто ургамалнуудые түүхэ, суглуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. 1982—1983 онуудай агнууриин хаһада ехэ олзотой бусаа. Тодорхойлбол, 60 булганай, 89 хэрмэнэй, 85 ондатрын, 4 һолонгын арһа бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. 2 бугын, 3 гүрөөһэнэй мяха бэлэдхээ. Ангуушанай асарһан олзо 4459 түхэригөөр сэгнэгдээ юм.

Ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Н. Г. Шангин (зураг дээрэ) ВДНХ-да хабаадажа, тэрэнэй хэдэн медальнуудаар шагнагдаа. Жэл бүхэндэ Роспотребсоюзай Хүндэлэлэй грамотада болон мүнгэн шанда хүртэдэг. «Агнуури олзоборилгын отличник» гэһэн тэмдэгээр тэрэ шагнагданхай.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

НЭГЭ ҺУРГУУЛИИН ГУРБАН ХООР

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй харалгада Хяагта хотын А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ 1-дэхи дунда һургуулиин һурагшад эдэбхи ехэтэйгээр жэл бүри хабаадалсадаг юм. Эндэ һаяхан үнгэргэгдэһэн городой харалга дээрэ тус һургуулиин эдир дуушад, хатаршад эрилтэ ехэтэй жюриин гэшүүдые бэлиг шадабаряараа дахин баясуулаа.

Энэ һургуулида хоорой гурбан коллектив эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө жэлэй харалгада аяар 280 һурагшад хоорто хабаадалсаа. Хяагтын хүгжэмэй училищиин багшанар Г. Р. Брянская, Ю. Н. Фадеева гэгшэд октябрятануудай, пионернүүдэй, комсомолшуудай хоорто тааруу зохидхон дуунуудые шэлэжэ, эдир дуушадай хоолойн нугалбарине зүбөөр, һайнаар хүгжөөхын тула горитой хүдэлмэри ябуулдаг.

1-дэхи классай һурагшадай гүйсэдхэһэн «По малину в сад пошли», «Украинский танец» гэһэн хатарнууд, Л. В. Соколовагай хүтэлбэрилдэг 3-дахи классай һурагшадай инструментальна ансамбль, 1-дэхи «б» классай һурагша В. Вишневагай уншаһан А. Бартогой «Шашаг» гэһэн шүлэг, 8-дахи классай һурагшад А. Худеньких, Г. Петрищина, О. Кудина, М. Козырь, Л. Татиевская гэгшэдэй хатар, 9-дэхи класһаа Ж. Горохов И. Ревина хоёрой гүйсэдхэһэн дуун, 10-дахи классай хоор городой харалгада жюриин эгээн үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

Дунда һургуулинуудай уран һайханай хүдэлмэридэ үхибүүдые олоор хабаадалсуулхаһаа гадна, олон жанрнуудые репертуартаа оруулжа, эдир дуушадай болон хатаршадай дуршэл шадабаринень мүлихэ, уншагшадые олон болгохо гэһэн эрилтые жюри харалгын урда табиһан байна.

А. КЛИМОВ.

АЯЛГА ДУУНУУД ЗЭДЭЛЭЭ

СССР-эй ба Буряадай АССР-эй алдарта 60 жэлэй ойнуудта зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй харалга Багдаринай соёлой байшанда үргэлжэлһөөр. Баунтын районой, Багдаринай дунда һургуулиин уран һайханай бүлгэмүүд тээмэндэ концертнүүдээ харуулаа һэн.

Витимэй мехлесхозой, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд һаяхан бэлиг шадабаряа харуулба. Тэдэнэй концертнүүдые бэлдэлгэдэ районой соёлой байшангай хүдэлмэришэд ехэ туһаламжа үзүүлээ. Эдэ дүрбэн коллективэй концертнүүдые хараад байхадаа, уран һайханай хүдэлмэридэ, илангаяа хоорто хабаадагшадай тоо олошороо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай концерт «15 республика—15 эгэшэ дүү» гэһэн литературна-хүгжэмэй найруулгаар эхилнэ. Хоорой гүйсэдхэһэн «Парти тухай дуун», «Үбэл» гэһэн дуунууд жюриин үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Раиса Богачёва шүлэг уншахадаа образыень ба удхыень уран зохидоор тодорхойлон, харагшадай анхаралда дурадхадагынь мэдээжэ.

В. ИВАНОВА.

ЕХЭ НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мүнөөдэр «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо эхилхэнь. Спортын найман бүлгэмэй болон клубай 120 гаран барилдаашад энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадаха байна.

РСФСР-эй арадуудай зунай VII Спартакиадын майн 20-доор Красноярск хотодо болохо байһан дээрэһээ манай республикын бэлигтэй бэрхэ барилдаашад улам эршэмтэйгээр һорилго бэлэдхэл хэнэ. Тиимэһээ республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө энэ жэлэй мүрысөөнэй улам шанга тэмсэлдэ үнгэрхэ байһаниинь ойлгосотой.

Буряадай АССР-эй бэлигтэй бэрхэ бүхы шахуу барилдаашад хабаадажа, хаба шадалаа туршаха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ байна. Уласхоорондын классай спортын мастернууд: Европын урдын чемпион Олег Алексеев, Мунко-Жаргал Цыдыпов (хоюулаа «Урожайһаа»), СССР-эй спортын мастернууд—эдиршүүлэй дундаһаа энэ жэлэй ороной чемпион Николай Иванов («Динамо»), залуушуул сооһоо мэнэ һаяхан Советскэ Союзай чемпион болоһон Василий Миланханов («Трудовые резервы»), мүн Лубсан Айсуев, Буянто Дашибальжиров, аха дүүнэр Леонид болон Владимир Актиновууд, Баяр Цыренгармаев, Сергей Галсанов, Михаил Елбаскин, Сергей Пашинский, Владимир Вострецов, Анатолий Лезнов болон бусад барилдаанай хибэс дээрэ гаража тулалдаха юм. Имагтал 1982 оной Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев хабаадажа шадахагүй. Юундэб гэхэдэ, тэрэ СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, апрелиин 19—21-дэ Венгридэ үнгэргэгдэхэ Европын чемпионадта хабаадахын тула Москвада һорилго бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Мүрысөөн мүнөөдэр үдэшын 5 сагта эхилхэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдиршүүлэй дундаһаа 1983 оной СССР-эй чемпион Николай Иванов.

В. ПЛУТТЫН фото.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

«БАГА РАКЕТКЫН» ЭЗЭД

Профсоюзуудай Буряадай областной совпрофой кубогта хүртэхын түлөө столой теннисээр мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

Буряадай багшанарай институдай теннисистнүүдэй команда һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, түрүү һуури эзэлээд, облпрофсоведэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Спортын мастерта кандидат Сергей Курдюков, нэгэдэхи разрядтайшуул Алексей Мороков, Ирина Абашеева гэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ ороһон байха юм.

Түгэсхэлэй нааданда СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай командые 4:2 тоотойгоор шүүгээ. Хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэд гурбадахи һуурида гараба.

Сергей Курдюков бүхы уулзалгануудтаа илалта туйлажа, командынгаа амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна.

Ю. ВЛАСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сергей Курдюков наадана.

П. Новагай фото.

ДУРАСХААЛТА ГАЗАРНУУДААР

Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй дүнгүүдээр институт соогоо түрүү һуури эзэлһэн 610—1-дэхи группын студентнэр В. И. Ленинэй ажаһууһан газарнуудаар аяншалха эрхэдэ хүртэһэн байна.

Үбэлэйнгөө амаралтын үедэ тэдэнэр Шушенска хүрэжэ, түүхэ тухай гүнзэгыгөөр бодомжолоо, хараһан, үзэһэнөө үетэн нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. В. И. Ленинэй соратнигуудай, революционернүүдэй ажаһууһан Ермаковско тосхондо студентнэр мүн лэ айлшалаа һэн.

Саяно-Шушенска ГЭС-эй барилга тухай анхан хэблэлэй хуудаһануудта уншадаг, радиогоор шагнагаа һаа, өөһэдөө тэндэ хүрэжэ харахада хэды гоёб. Үргэн ехэ ороноймнай зүг бүриһөө ерэжэ, эндэ ажаллажа байһан барилгашадтай студентнэр танилсажа, сэдьхэлээ ханан хөөрэлдөө юм.

В. И. Ленинэй ажаһууһан газарнуудаар аяншалга мартагдашагүй бшуу.

Т. АБИДУЕВА.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» апрелиин 2-то үнгэргэгдэһэн 14-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 681.112 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (22 карточка) таагшад—2.523 түхэриг, дүрбэн номер (1.298 карточка) тааһан хүнүүд —47 түхэриг, гурбан номер (21.954 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.524.257 билет ороо. Табан номер (48 карточка) тааһан хүнүүд — 3.178 түхэриг, дүрбэн номер (3.611 карточка) таагшад — 63 түхэриг, гурбан номер (94.486 карточка) тааһан хүнүүд 4 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 14-дэхи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 13-һаа майн 13 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Инженер социалис мүрысөөндэ»—түрүү бэшэг. «Республикын ойн баярта—эрхим уттамжа» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Апрелиин 16-да—коммунис субботник»—мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Шухала асуудал. «Үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ» — Н. Халбаевай статья. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Бригадна аргын нөөсэнүүд. «Эрхим ажалай түлөө үндэр түлөөһэн» — З. Будаевай статья. «Түрүү дүй дүршэл—геологуудай ажалда» — Э. Жбановтай хэһэн хөөрэлдөөн. Ажалшадай бэшэгүүдһээ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Искусствын һонин» — суглуулбари. «Манай нүхэр—Гашек» — Ярослав Гашегай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Һургуулиин ажабайдал. «Сасуутанда» болоһон үдэшэ»— О. Евсеевэй статья. «Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Эдир хүгжэмшэдэй конкурс» —С. Павловай фото-мэдээсэл. Нютаг нютагай һонин. «Ехэ фестиваль»— Л. Рюмкинагай корреспонденци.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүдэй программа. 10.25—«Гонки по вертикали» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 11.35—Венын И. Штраусай нэрэмжэтэ камерна оркестрэй концерт. 12.35 — Шэнэ һонин. 16.20 — Шэнэ һонин. 16.40—Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.10—«Адресат: ТВ». 17.25—«Байгал»

Москва. 17.55 — «Онтохондо айлшаар». «Золушка» — уран һайханай фильм. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Живы и здравствуют в США» — США-да хоргодожо байһан нацис гэмтэд тухай телевизионно баримтата фильм (Англи). Политическэ шэнжэлэгшэ В. Дунаев оролто үгэ хэлэхэ. 20.30—А. Цагарели. «Ханума»—Ленинградай М. Горькиин нэрэмжэтэ академическэ драмын Ехэ театрай фильм-зүжэг. 21.45 — 22.00 — Зэбһарлалга. 22.00—«Время». 22.30 — «Ханума»—фильм-зүжэгэй үргэлжэлэл. 23.35—«Ородой музей». Ородой график. 24.00 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ»

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — Англи хэлэн. 13.35 — Түүхэ. 4-дэхи класс. «Би — Советскэ Союзай эрхэтэнби!». 14.05 — А. Прокофьевой поэзи. 14.35—«Отклонение—ноль» — уран һайханай фильм. 15.55 — «Хүдэлмэриинь газар—замбуулин» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55—«Уушханай ханяадые һэргылэн аргалалга» — киноочерк.

Москва. 17.10 — «Тиимэ завод бии» гэһэн циклһээ. «Москвагай комсомолой ажал хэрэгүүд».

Улаан-Үдэ. 17.55 — «Таанад юугээр һонирходогбта». 18.35 — «Эрдэм, техникэ» — киножурнал. 18.45—«Когда рассеивается туман лжи» — баримтата фильм. 19.25 — «Максим Перепелица»—уран һайханай фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Стойкий оловянный солдатик» — мультфильм. 21.15 — «Һайнаар ажаллахадаа, һайнаар ажаһуухаш» гэһэн дамжуулгаһаа. «Коллектив юу хэжэ шадахаб» — 3-дахи дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.30 — «Благочестивая Марта» —телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи серинүүд). 01.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Черноморец» — «Спартак» (2-дохи тайм).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54, зам. редактора -2 68.08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00451. Заказ № 82. Индекс 04649.